

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Amira Kovačević

Mobilni telefon in (dez) integracija družine

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Amira Kovačević

Mentorica: izr. prof. dr. Tanja Oblak Črnič

Mobilni telefon in (dez)integracija družine

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Za sodelovanje, strokovno pomoč, nasvete, vzpodbudo in veliko mero prijaznosti se najlepše zahvaljujem svoji odlični mentorici doc. dr. Tanji Oblak Črnič.

Zahvaljujem se tudi vsem ostalim profesorjem na Fakulteti za družbene vede, s katerimi smo skupaj prehodili pot do uspeha.

Posebna zahvala gre tudi moji mami, očetu, bratu in fantu, ki so mi v času mojega študijskega procesa stali ob strani v dobrih in slabih časih.

Mobilni telefon in (dez)integracija družine

Mobilni telefon je v naših življenjih nepogrešljiva tehnološka naprava, ki jo nosimo s seboj vedno in povsod. Preko glasovnega ali tekstovnega kanala nam omogoča neposredno komuniciranje z drugimi. Poleg tega tudi presega omejitve fizičnega prostora. Opozoriti želim, da kot naprava nima enega samega pomena oziroma funkcije. Njegovo vpetost, pomen in rabe znotraj vsakdanjega družinskega življenja se da raziskovati in interpretirati iz več različnih vidikov. Sama se bom osredotočila na integracijski, povezovalni vidik, ki krepi in utrjuje medosebne vezi in dezintegracijski, konfliktni vidik, ki med socomunikatorje vnaša razdor. V nadaljevanju naloge bom ta dva vidika raziskovala v kontekstu slovenskih družin in sicer s pomočjo kvalitativne analize oziroma poglobljenega intervjuja. Želim ugotoviti kako se kažejo tako povezovalni kot konfliktni vidiki pri mamah in njihovih hčerah, kaj pri tem najbolj izstopa, kakšne so strategije preprečevanja konfliktov in kakšne so razlike v rabi mobilnega telefona med starši in njihovimi otroci ter med družinami. Analiza bo pokazala, da se v komuniciranju prek mobilnega telefona kažejo tako pozitivni kot negativni vidiki, kot tudi vpliv razrednosti.

Ključne besede: Mobilni telefon, integracijska funkcija, dezintegracijska funkcija

Mobile phone and (dis)integration of family

The mobile phone is an indispensable technological device that we carry with us everywhere. Through a voice or text channel it allows a direct communication with others. Moreover, it goes beyond the limitations of physical space. I would like to stress that as a device it does not have a single meaning or function. Its involvement, importance and use within everyday family life could be explored and interpreted from several different aspects. I will focus on integrative, connecting aspect that reinforces and strengthens the interpersonal ties, and on disintegrative, conflicting aspect that brings discord between co-speakers. Further in my diploma thesis, I will investigate these two aspects in the context of Slovenian families with the help of qualitative analysis or in-depth interview. I want to find out how connecting and conflicting aspects are shown with moms and their daughters, what stands out most, what are the strategies of preventing conflicts, and what are the differences in the use of a mobile phone between parents and their children and between families. The analysis will show that in communication through a mobile phone both positive and negative aspects are shown, as well as the impact of Classism.

Key words: Mobile phone, integrative function, disintegrative function.

KAZALO

SEZNAM TABEL.....	6
1 UVOD	7
2 MULTIPLA VLOGA MOBILNEGA TELEFONA V DRUŽINSKEM KONTEKSTU	8
2.1 Telefon kot integracijski aparat družinskih članov.....	9
2.2 Dezintegracijska in konfliktna vloga mobilnega telefona v družini.....	11
2.3 Komunikacijski vidiki telefona	13
2.3.1 Goffmanova igralna teorija socialne interakcije	13
2.3.2 Aplikacija Goffmanove teorije na medijsko posredovano interakcijo	14
2.3.3 Zakaj je SMS oblika komuniciranja bolj konfliktna kot pogovor?.....	14
3 ŠTUDIJA TREH DRUŽIN	16
3.1 Raziskovalno vprašanje in metoda	16
3.2 Vzorec in potek zbiranja podatkov	17
3.3 Analiza intervjujev in ugotovitve	18
3.3.1 Vloga in pomen mobilnega telefona in SMS-a.....	20
3.3.2 Kje in kako se kaže SMS komuniciranje kot neproblematično?	21
3.3.3 Kje in kako se kaže kot problem?	22
3.3.4 Pozitivni vidiki SMS komuniciranja.....	25
4 SKLEP.....	27
5 LITERATURA.....	29
PRILOGE	31
Priloga A: vprašanja za intervju	31
Priloga B: Družina A: intervju z mamo A in hčerko A	31
Priloga C: Družina B: intervju z mamo B in hčerko B.....	38
Priloga Č: Družina C: intervju z mamo C in hčerko C.....	45

SEZNAM TABEL

Tabela 2.1: Elementi neposredovane in mobilne posredovane interakcije	14
Tabela 2.2: Procesi v samopredstavitvi v neposredovani in različnih oblikah posredovane interakcije	15
Tabela 3.1: Raba SMS-a v družini A	18–19
Tabela 3.2: Raba SMS-a v družini B	19
Tabela 3.3: Raba SMS-a v družini C	19
Tabela 3.4: Pomen in vloga mobilnega telefona in SMS-a v družini A	20
Tabela 3.5: Pomen in vloga mobilnega telefona in SMS-a v družini B.....	20
Tabela 3.6: Pomen in vloga mobilnega telefona in SMS-a v družini C.....	20

1 UVOD

Stacionarni telefon, predhodnik mobilnega telefona, je v drugi polovici 19. stoletja postal del vsakdanjega življenja ljudi po celem svetu. Poskrbel je, da so ljudje ostali v stiku z družino in s prijatelji. Kasneje je njegovo uporabo izpodrinil mobilni telefon (Goggin 2006, 1). V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je prišlo do faze, v kateri je mobilni telefon postal vsesplošno dosegljiv in uporaben za večjo populacijo ljudi. Komercialna raba mobilnega telefona je lahko doživela vzpon, zaradi že obstoječih komercialnih komunikacijskih satelitov (Fang v Pušnik 2007, 25). Uporaba IKT je začela strmo naraščati v zgodnjih devetdesetih letih. Komuniciranje preko elektronske pošte, interneta in mobilnega telefona je postalo integracijski del družbe in tudi nepogrešljiv del vsakdanjega življenja (Christensen 2009, 433). Tako hiter vzpon in razvoj komunikacijske tehnologije je vzbudil zanimanje pri družboslovcih. Zanimala sta jih vpliv in posledice vzpona tehnologij na družbo. Danes je mobilni telefon več kot le naprava za izmenjavo glasov, postal je kulturna tehnologija. Kot naprava se je na začetku osredotočal le na glas, sedaj pa se povezuje z besedami kot so mobilno, fleksibilno in prenosljivo. Je tudi hibridna naprava, ki lahko deluje skupaj z ostalimi napravami, katerih skupni imenovalac je nova tehnologija (Goggin 2006, 2). Medsebojna povezava teh tehnologij vnaša v gospodinjstvo in zasebnost značilnosti zunanjega sveta (Oblak Črnič 2009, 43–44). Mobilni telefon v zasebni prostor doma vnaša lastnosti in pomene, ki jim sledijo »diferencirani načini rab in medsebojnih (dezintegracij)« (Oblak Črnič 2009, 43).

V obdobju od Goffmanovega pisanja, to je od konca petdesetih let prejšnjega stoletja naprej, smo priča eksploziji medijsko posredovane interakcije. To je obdobje v katerem je naraslo tudi širše sprejemanje mobilnega telefona. Tehnologije se nenehno vpletajo v naše družbene interakcije; uporabljamo jih, da organiziramo vsakdanje življenje in da pred drugimi dokažemo svojo tehnološko kompetentnost. V fizični obliki pomeni indikator posameznikovega statusa (Fortunati, Katz in Riccini 2003 v Ling 2008, 166). Je pa tudi portal za interakcijo z drugimi osebami (Ling 2008, 166). Goffmanova teorija¹ je lahko zelo uporabna in praktična in se jo da aplicirati iz javnega prostora na področje mobilnega komuniciranja. To je prikazal tudi Petrič (2007), ko je v svoji raziskavi uporabil Goffmanove koncepte in jih apliciral na samo vsebino mobilnega telefona, SMS-e in pogovor.

¹ Goffman (1959) se je v knjigi *The Presentation of Self in Everyday Life* ukvarjal z medosebno face-to-face komunikacijo ljudi v javnem prostoru. Komunikacijo in situacije v katerih so ljudje v interakciji, metaforično opisuje z gledališkimi pojmi.

Goffmanovo teorijo je apliciral tudi Ling (2008). V diplomski nalogi mi bo njegova teorija služila kot dobra podlaga za raziskovanje komuniciranja družinskih članov preko mobilnega telefona, hkrati pa bom z njo argumentirala zakaj sem si izbrala raziskovanje SMS oblike komuniciranja v družini.

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu se bom ukvarjala s pozitivno in povezovalno funkcijo mobilnega telefona. V naslednjem poglavju pa bom predstavila tudi drugi, nasprotujoči vidik funkcij mobilnega telefona. Obravnavala bom dezintegracijske oziroma razdiralne in nepovezovalne funkcije mobilnega telefona znotraj družinskega življenja. Mobilni telefon ni enoznačna naprava, ki se jo lahko interpretira na en sam način, temveč je njegova funkcija vsaj dvojna. V drugem, empiričnem delu naloge se bom ukvarjala s potencialnimi konflikti, do katerih pride zaradi raznolikih uporab mobilnega telefona. Poudarek bo na analizi SMS oblike komuniciranja. Ugotavljala bom kje se v mobilnem in predvsem v SMS komuniciranju kažejo integracijski in dezintegracijski vidiki.

2 MULTIPLA VLOGA MOBILNEGA TELEFONA V DRUŽINSKEM KONTEKSTU

V novih komunikacijskih tehnologijah, kot je v mojem primeru mobilni telefon, lahko zaznamo nasprotje oziroma protislovnost. Po eni strani se mu prištevajo pozitivne lastnosti, kot so enostavnost, dostopnost in hitrost, po drugi pa negativne značilnosti, kot so nezaupanje, pretvarjanje, zmedenost in nasičenost (Petrič 2007, 142). Kot pozitivno se omenja še krepitev medosebnih stikov (Harper 2005 v Petrič 2007, 119) in poglobljanje vertikalnih družbenih odnosov (Gergen 2002 v Petrič 2007, 119). Integracijsko vlogo v družini in medsebojnih odnosih poudarjajo avtorji, kot so Christensen (2009), Madiandu in Miller (2011), Kuhar (2007), Petrovčič (2007), Ling (2004), Ling in Yttri (2002) ter Pušnik (2009). Po drugi strani pa Pušnik (2009), Ling in Yttri (2002) ter Kuhar (2007), poleg Haddon (1994), Caron in Caronia (2007) predstavijo tudi dezintegracijsko vlogo. V literaturi o družbenih učinkih mobilne telefonije se omenja »*nenehni stik*« (Katz in Aakhus 2002 v Petrič 2007, 117), ki se povezuje predvsem s pozitivnimi družbenimi posledicami kot so intenzivni, globlji odnosi, več intimnosti in zaupanja. Hkrati pa avtorji (McGuigan 2005 in Fortunati 2007 v Petrič 2007, 117) jasno kličejo k razbitju poenostavljene, a pogosto predpostavljene linearne zveze med kvantiteto pogovorov in kvaliteto odnosa (Petrič 2007, 117).

Do dezintegracijskih procesov prihaja na družbeni ravni odnosov zaradi preračunljivega individualizma. Do tega pride zato, ker se družbeni odnosi prenašajo v prostor novih komunikacijskih tehnologij, kar velja za postmoderno družbo, v kateri trenutno živimo (Petrič 2007, 115).

2.1 Telefon kot integracijski aparat družinskih članov

Najprej se vrnimo nazaj na predhodnika mobilnega telefona, ki je stacionarni telefon. Že samo ime nam pove, da je bil stacioniran v nekem delu doma in ni bil prenosljiv. Stacionarni telefon je imel v preteklosti integracijske značilnosti, saj so se mu pripisovale naslednje značilnosti: omogočal je poglobljeno komuniciranje, konverzacijo in vzdrževanje stikov z geografsko oddaljenimi bližnjimi (Pušnik 2009, 47). To pomeni, da smo lahko v živo govorili z nekom, ki ni bil v istem prostoru kot mi in je bil od nas lahko tudi precej oddaljen. Medtem pa so kvalitativne študije, katerih predmet analize je bil tudi mobilni telefon, pokazale kako le-ta pripomore k vzdrževanju intimnih zvez, stiku družinskih članov in organizaciji medosebnih odnosov (Baym in drugi 2004 in Wei in Lo 2006 v Christensen 2009, 435).

Pomembnost tega medosebnega kontakta opisuje tudi konkretna študija, ki sta jo opisala Madiandu in Miller (2011), ko sta ugotavljala stanje odnosov med materami, ki delajo kot migrantke v drugi državi, in njihovimi otroci, ki so ostali doma in živijo z ostalimi družinskimi člani. Hkrati sta ugotavljala tudi, kako se je z uporabo mobilnega telefona spremenil njihov način komuniciranja z domačimi. Mobilni telefon se je na koncu izkazal kot zelo pomembno orodje filipinskih mam, ki so odšle na delo izven države. Prej so namreč za komuniciranje uporabljale stacionarne in javne telefone ali pa so morale it telefonirati k sosedu. Enako pa je veljalo tudi za družinske člane doma (Madiandu in Miller 2011, 461). Nato je nastopil tehnološki vzpon, saj je leta 2000 prišlo do porasta lastništva mobilnih telefonov. Mame iz tujine so tako imele možnost poklicati domov vsakega sorodnika posebej, namesto da so se kot prej pogovarjale le s tistim, ki je bil takrat doma. Lahko so poklicale svoje otroke in tako iz tujine izpolnjevale svoje materinske obveznosti. Lahko so tudi nadzirale, če so otroci že prišli domov iz šole, če so naredili nalogo, itd. (Madiandu in Miller 2001, 462). Druga pomembna sprememba je bila pocenitev mobilnih klicev, kar je omogočilo platformo za intenzivno materinstvo z oddaljenega kraja (Madiandu in Miller 2001, 463). Ta zadnji razlog se mi zdi še najbolj pomemben. Mame so imele delo in s tem prihodek, in tako so si lahko privoščile nakup mobilnega telefona. S samim nakupom in uporabo njihov način

komuniciranja ni bil več odvisen od drugih dejavnikov, tako kot prej. To tudi pomeni, da so matere lahko začele izpolnjevati svoje materinske naloge in kar preko mobilnega telefona skrbale za vzgojo otrok, ker so si s pocenitvijo to vrsto komuniciranja z otroci sedaj lahko privoščile. Bolj intenzivno povezovanje družinskih vezi so omogočili tehnološki razvoj in posledice le tega. Tako vlogo mobilnega telefona lahko impliciramo tudi na današnji prostor in čas oziroma tudi v vsakodnevno družinsko okolje, saj mame pogosto uporabljajo mobilni telefon kot sredstvo za izpolnjevanje svoje vloge kot matere, kot soproge, za nadzorovanje svojih otrok ipd.

Z mobilnim telefonom in medosebnimi odnosi se je na splošni ravni ukvarjalo tudi nekaj slovenskih avtorjev. Mobilni telefon je tehnologija z značilnostmi, da skrbi za ohranjanje in utrjevanje nekih omrežij, ki že obstajajo. Gre za to, da znova vzpostavlja odnose, oblikuje skupne vrednote, poglobi lahko poznavanje drugega in utrjuje zaupanje (Kuhar 2007, 223). Stike z drugimi lahko vzpostavljamo neodvisno od tega kdaj in kje se nahajamo v prostoru. Mobilni telefon je naprava, ki presega meje fizičnega prostora in komunikacije med ljudmi. Kljub temu, da so člani družine fizično ločeni se krepí občutek bližine, ta pa se ustvarja s klici ali z besedilnimi sporočili, pa naj bodo ti instrumentalne ali ekspresivne narave (Christensen 2009, 437). Podobno kot Kuhar (2007) tudi Petrovčič (2007) našteva pozitivne vidike mobilnega telefona. Izpostavlja, da ga avtorji v teoretskih in empiričnih raziskavah, v katerih je bil mobilni telefon predmet analize, izpostavljajo kot komunikacijsko tehnologijo, ki je v družbene procese vsakdanjega življenja vnesla elemente povezljivosti, dostopnosti, varnosti, avtonomije, fleksibilnosti, mobilnosti in neodvisnosti (Petrovčič 2007, 30).

Njegova vloga je, da omogoča neposredno interakcijo. To zagotavlja fleksibilnost in učinkovitost, kar pa je nemogoče pri koordinaciji, ki se nanaša le na čas (Cooper in drugi 2002 in Ownsend 2000 v Ling 2004, 70). Staršem pomaga organizirati in izpolniti različne vsakodnevne dejavnosti. To se nanaša na informacije, kdaj morajo priti po otroke v vrtec, iti v službo, kdaj in kje kupiti karte za film ali pa reorganizirati dejavnosti zaradi prometnih zastojev (Ling 2004, 57). Organiziranje in izpolnjevanje vsakodnevne dejavnosti pa je v veliko pomoč vsem, ne samo staršem. To lahko apliciramo na več družbenih skupin in vlog. Podatki iz Pan-European² študije kažejo, da 69 % vprašanih trdi, da mobilni telefon pomaga koordinirati družino in družbene dejavnosti. Kar 70% se jih strinja, da mobilni telefon omogoča nenehno pripravljenost biti v kontaktu z družino in s prijatelji (Ling 2004, 59).

² Pan- European študija EURESCOM je iz leta 2000. V njej so raziskovali mobilno telefonijo in uporabo interneta.

Ena izmed primarnih funkcij mobilnega telefona je poleg koordinacije tudi mikrokoordinacija vsakdanjega življenja. Potreba po organizaciji aktivnosti je osnovna družbena funkcija (Ling in Yttri 2002, 142). Obstajajo različni tipi koordinacije: prvi je spreminjanje poteka poti, ki so se že začele, npr. ko žena pokliče moža, ki je na poti v trgovino, naj prinese še nekaj. Drugi tip je sproščanje časa, kar pomeni, da npr. ko obtičimo v prometnem kaosu, sporočimo, da bomo zamudili na sestanek. Tretji pa je natančno določeno organiziranje srečanja. Npr. ko se dve stranki dogovorita, da se dobita nekje ob točno določenem času (Ling in Yttri 2002, 143–144). Rečemo lahko, da je mobilna telefonija na splošno postala nepogrešljiv del družbenega udejstvovanja v vsakdanjem življenju. Poleg tega, da se to kaže v koordinaciji vsakdanjega delovanja, se kaže tudi pri druženju in izražanju intimnosti (Petrič 2007, 116).

2.2 Dezintegracijska in konfliktna vloga mobilnega telefona v družini

Starši današnjih mladostnikov so skozi osemdeseta in devetdeseta leta prejšnjega stoletja spremljali razvoj tehnologij. Za njihove otroke so nove tehnologije od nekdaj del njihovih vsakdanjih življenj in so bile vedno znotraj okvirja njihovih izkušenj, družine in prijateljev (Caron in Caronia 2007, 200). Starši teh mladostnikov so morali pozabiti na uporabo stacionarnega telefona in preiti na uporabo mobilnega in sedaj tudi pametnega telefona, zato se njihov način uporabe morda razlikuje od uporabe njihovih otrok, kar lahko privede do nesporazuma. Konflikti, ki nastanejo zaradi mobilnega telefona v družini niso nekaj novega, nekaj kar bi se navezovalo samo na mobilne naprave. To se je dogajalo že v času stacionarnih telefonov.

Takrat so bili maratonski pogovori tisti, ki so pogosto sprožali konflikte med otroci in starši (Pušnik 2009, 47). To je popolnoma razumljivo, saj je en sam telefon uporabljalo več članov družine hkrati. Razlog za to je bila njegova tehnična in fizična omejitev v prostoru. Zanimivo je, da mobilni telefon danes presega omejitve prostora, a se konflikti še vseeno kažejo. Konfliktnost lahko izhaja iz tega, da smo obremenjeni z občutkom dolžnosti, da se moramo takoj oziroma v čim krajšem času odzvati na klice (kar lahko izhaja iz navade, ki smo jo ohranili zaradi uporabe stacionarnega telefona), iz želje, da prekinemo nenehno dosegljivost in da sproti brišemo sporočila in klice, da onemogočimo vpogled našim bližnjim (Kuhar 2007, 224). Podobno je problem lahko tudi zasebnost klicev, ko se otroci z nekom pogovarjajo in tudi starši želijo vedeti, koga kličejo oziroma s kom se pogovarjajo (Haddon 1994, 5).

Mobilni telefon uporabniku omogoča, da se sam odloča o tem, kdaj bo imel telefon prižgan, kdaj ga bo ugasnil itd. S tem sam upravlja s svojo dosegljivostjo. Težava nastane, ko izključen telefon povzroči jezo ali zaskrbljenost tistega, ki kliče. Starši od otrok pričakujejo, da so jim vedno na razpolago, če pa to ni mogoče, pa pričakujejo vsaj pojasnilo, zakaj je do take situacije prišlo. Povečan socialni nadzor in dolžnost odgovarjanja in ohranjanja stika lahko delujeta zelo obremenjujoče (Kuhar 2007, 224), kar se ne sklada s tem, da se uporabnik sam odloča o svoji dosegljivosti. Namesto njega odločajo starši, ker jim narekujejo kdaj morajo biti dosegljivi.

Otroci z mobilnimi telefoni v žepu nosijo s seboj svoje družine tudi izven doma. To pomeni, da so otroci v interakciji tudi z ostalimi družbenimi krogi, kot so prijatelji, šola in služba. Starši se zato sprašujejo ali je včasih SMS sporočilo bolj primerno kot klic, v primeru da vedo, da so otroci s svojimi prijatelji in da ne želijo, da jih starši zmotijo (predvsem zato, ker bi se potem prijatelji lahko norčevali iz njih) (Caron in Caronia 2007, 202–203). Neprimernost so tudi potrdili v raziskavi, ko so adolescenti v intervjujih povedali, da so klici in SMS-i njihovih staršev do neke mere moteči (Christensen 2009, 442). Tu se občutek bližine (ki smo ga v prvem delu šteli kot dejavnik, ki družino povezuje) izkaže kot moteč. Kot že omenjeno zgoraj, je problem lahko tudi nadzor, ki se kaže kot izpostavljenost zasebnosti klicev, ko se otroci z nekom pogovarjajo in tudi starši želijo vedeti, koga kličejo oziroma s kom se pogovarjajo (Haddon 1994, 6).

Najbolj pogost vzrok spora nastane zaradi stroškov, ki lahko postanejo resna skrb (Haddon 1994, 6). Razlog je lahko to, da so starši običajno tisti, ki plačujejo mobilne storitve svojih otrok, ker otroci še niso finančno sposobni in neodvisni, da bi te stroške krili sami. Za obvladovanje konfliktov med starši in otroki, ki nastanejo zaradi neustrezne ali nespretno uporabe mobilnega telefona, obstaja nekaj praktičnih rešitev in strategij, ki so nam v pomoč. Te so družbene ali tehnološke. Prepričevanje je strategija, ki deluje le začasno. Veliko je primerov, ko je staršem uspelo racionalizirati klice, ki jih opravijo njihovi otroci, tako da so komuniciranje razdelili na tisto, ki je nujno in tisto, ki je nepotrebno. Ko tak način prepričevanja ni uspešen, se lahko starši domislijo, da otroci s svojo žepnino plačajo stroške, ki so jih povzročili s svojo uporabo telefona (Haddon 1994, 6). Druga rešitev pa je lahko tudi uporaba prednaročniškega sistema kartic, ki je spodbudila uporabo mobilne telefonije med mladimi. S tem se starši lahko izognejo nepričakovano velikim stroškom, ki bi jih morali plačati in katere bi povzročili otroci z nenadzorovano uporabo telefona (Ling in Yttri 2002, 150).

2.3 Komunikacijski vidiki telefona

V tem poglavju se bom osredotočila na Goffmana in na aplikacijo njegove teorije na področje komuniciranja z mobilnim telefonom. Goffman (1956, 1959) se ukvarja z javnim prostorom in komuniciranjem oseb v njem in ne omenja komunikacijskih tehnologij. Petrič (2007) pa pokaže, da se da njegovo teorijo o odru in zaodrju aplicirati tudi na področje mobilnega komuniciranja v javnem prostoru³. Znotraj tega opazujemo razlike, na podlagi katerih lahko argumentiramo tudi potencialne konflikte, ki iz njih izhajajo.

2.3.1 Goffmanova igralna teorija socialne interakcije

Po Goffmanu je komunikacijski proces v vsakdanjem življenju bodisi med dvema bodisi med več osebami kot gledališče oziroma gledališki oder. Dva ali več posameznikov lahko stopi v stik v tako imenovani družbeni vzpostavitvi (social establishment). Vsak od njih, za predstavitev sebe uporabi govor, geste, kretnje, premike in druge zavedne in nezavedne izraze. Drugi si na podlagi te predstavitve o posamezniku ustvarijo vtis (Goffman 1959 v Petrič 2007, 121).

Prostor, kjer poteka igra in nastopanje, je oder (front region). Sem spadajo aktivnosti, ki se dogajajo v času, ko je pred gledalci posameznik fizično prisoten in na katere ima vpliv (Goffman 1956, 13). Predstava, v kateri posameznik nastopa, je sestavljena iz govornih dejanj (expressions given) in neverbalnih izrazov, ki jih posameznik oddaja (expressions given off). Slednja so pomembna in vplivajo na uspešno izvedbo predstave. Z njimi tudi preverjajo iskrenost dejanj nastopajočega (Petrič 2007, 121). Goffman govori o prizorišču, ki je sestavljeno iz pohištva, dekoracije, fizičnega prostora in ostalih pripomočkov, ki se nahajajo na sceni in osebнем odru, v katerega je vključen izgled. Ta nam govori o družbenem statusu in trenutnem posameznikovem ritualnem statusu (kaj trenutno počne, je v službi, je na sprehodu) ter o obnašanju, kulturi oziroma bontonu (Goffman 1956, 15). Drugi del je zaodrje (backstage); tu se posameznik pripravlja na nastop. Njegovo obnašanje v zaodrju je lahko tako, da se ne ujema z obnašanjem med nastopom (Goffman 1956, 69). Dejanja, igra in obnašanje, ko je posameznik na odru pred občinstvom, se lahko razlikujejo od tistega, kar posameznik počne v zaodrju. Če to nekdo iz občinstva vidi, lahko pride do konflikta, ker se to ne sklada s podobo, ki jo dobi občinstvo in ki jo pripišejo nastopajočemu. Kadar

³ Petričev primer mi je bil v pomoč in mi je služil kot podlaga pri raziskovanju konfliktnosti mobilnega telefona v vsakdanjem družinskem življenju, upoštevajoč tudi dimenzijo otroci: starši. Moj pogled na raziskovanje je mikro, ker se ukvarjam z mobilnim telefonom znotraj družinskega življenja.

komuniciramo preko telefona smo lahko hkrati v zaodrju, kjer pa pri interakciji iz oči v oči ne moremo biti. Pričakuje se, da sta izgled in obnašanje skladna, da potrjujeta drug drugega, ampak to ni vedno nujno, ker si včasih lahko nasprotujeta. Primer tega je, ko nekdo iz višjega sloja, pričakuje, da bo vzvišen, v resnici pa je zelo egalitaren in prijazen. Ne samo, da se pričakuje skladnost med izgledom in obnašanjem, pričakuje se tudi njuno ujemanje s sceno (Goffman 1956, 16).

2.3.2 Aplikacija Goffmanove teorije na medijsko posredovano interakcijo

Goffman se ni ukvarjal z interakcijami v mediatizirani komunikaciji, zato pa se je s tem ukvarjal Ling (2008), ki je povezal ritualno interakcijo in mobilni telefon. To je dokaz, da se teorija lahko uporabi tudi pri raziskovanju in razlagi posredovanega načina komuniciranja. Pri raziskovanju se je opiral na Goffmanovi sprednji območji, to pa je ponazoril z žensko, ki je hkrati prisotna v situaciji neposredne prisotnosti, obenem pa gleda v telefon in piše tekstovna sporočila. Obe situaciji pa je sposobna obvladovati naenkrat (Ling 2008, 168–169). Petrič (2007) je Goffmanovo teorijo apliciral na mediatizirano komuniciranje oziroma na neposredovano interakcijo. Obe vrsti interakcije je umestil v javni prostor.

Tabela 2.1: Elementi neposredovane in mobilne posredovane interakcije

	Neposredovana interakcija	Interakcija preko mobilnega telefona	
Družbena vzpostavitev	iz-oči-v-oči	tekst	glas
oder	lokacija srečanja	tekstovni kom.kanal	glasovni kom. Kanal
zaodrje	v času predstave ga ni	dinamčni prostor	dinamični prostor
prizorišče	fiksna lokacija srečanja	tekst	glas+zvoki
Osebnostne značilnosti	telesni atributi, geste, mimika	ime	ime+obraz
Navzočnost nezavednih izrazov	izčrpno(geste, kretnje, ton glasu)	odsotno	intenzivnost glasu
Nelingvistični znaki	navzoči	emotikoni	reducirano na glas
Ločenost občinstva	delna	popolna	delna

Vir: prirejeno po Petriču (2007, 122).

2.3.3 Zakaj je SMS oblika komuniciranja bolj konfliktna kot pogovor?

Predpostavljam, da je SMS oblika komuniciranja bolj konfliktna iz več razlogov. Prvič zato ker gre za tekstovni komunikacijski kanal. Besedilo nas lahko ovira, npr. ne moremo povedati vsega kar želimo, ker nam pritiskanje na tipke vzame preveč truda in časa. Težje razložimo

tudi kakšne bolj zapletene stvari. Moti pa nas tudi če se oseba na drugi strani na sporočila ne odziva dovolj hitro. Je pa priročajnejša oblika interakcije kadar gre za kratek, jednat in jafen prenos besedila. Pri pogovoru lahko na hitro rešimo nejasnosti, saj sta se osebi primorani takoj odzivati na informacije. Problem se lahko pojavi tudi pri navzočnosti nezavednih izrazov, saj je ta dimenzija pri SMS-u odsotna, ker nam pri tej obliki manjkajo geste, kretnje in ton glasu. Ta primanjkljaj sicer lahko nadomestimo z emotikoni, vendar je ta način lahko tudi prirejen (npr. ob besedilu dodajamo emotikon » ☺ «), čeprav se ob pošiljanju SMS-a ne smejimo, oziroma ne počutimo veselo. Pri pogovoru je navzočnost nezavednih izrazov reducirana na ton glasu, s katerim pa lahko trenutno sporočamo svoje počutje in stanje, in sogovornik iz tona glasu takoj prepozna, kaj hočemo povedati. Pogovor je lahko bolj konflikten, kadar se pojavijo kakšni morebitni zvoki iz ozadja, ki motijo komuniciranje in povzročajo napake pri samem komuniciranju. Zvoki sodelujočih lahko zlahka posegajo v pogovor in s tem motijo komuniciranje oziroma je to nepopolno, zaradi česar lahko pride do konflikta med sogovorcema. Teh motenj pri pošiljanju SMS-ov ni, ker te dimenzije zvoka ni.

Tabela 2.2: procesi v samopredstavitvi v neposredovani in različnih oblikah posredovane interakcije

	Neposredovana	Interakcija prek mobilnega telefona	
		SMS	Pogovor
Družbena vzpostavitev	Iz-oči-v-oči	Visok	Srednji
Nadzor samopredstavitvenih elementov	Nizek	Visok	Srednji
Kontrola vtisov	Visoka	Nizka	Srednja
Definicija situacije	Določena	Nejasna	Srednja
Možnost priprave predstave v zaodrju	Nizka	Visoka	Izpogajana
Možnost vdora v zaodrje	Nizka	Nizka	Srednja
Možnost prirojevanja predstave	Nizka	Visoka	Srednje visoka
Tveganje izgube obraza pri pridobivanju obraza	Visoka	Nizka	Srednja

Vir: Petrič (2007, 124).

Kot vidimo se posredovana interakcija preko mobilnega telefona razlikuje od neposredovane interakcije, ki poteka iz oči-v-oči. Razlike so tudi znotraj posredovane interakcije, kot nam je prikazovala prejšnja tabela, lahko tudi iz te ugotovimo razlike med SMS-om in pogovorom. SMS oblika komuniciranja omogoča visok nadzor samopredstavitvenih elementov, ker se izražamo zgolj z besedilom lahko popolnoma nadzorujemo kaj bomo napisali. Pri pogovoru je ta raven nižja, saj v pogovoru s tonom glasu in načinom govora lahko izdamo kdo smo,

medtem, ko pri SMS-u to lahko prikritimo. Pri SMS-u tudi ne moremo vedeti, kakšen je vtis, ki smo ga ustvarili pri sprejemniku, razen če nam tega ne pove. Pri pogovoru, ki je bolj trenutne narave lahko takoj spremljamo odziv sogovorca. Pri SMS-u lahko situacijo povsem prikritimo, medtem ko je to pri pogovoru včasih možno (kadar ni velikih vplivov iz ozadja), včasih pa ne. Do nerazumevanja prihaja zaradi tega, ker je v primeru posredovanja situacije definicija le-te nejasna (Petrič 2007, 124). Do nejasnosti in nerazumevanja pride tudi zaradi tega, ker nastopajoči v zaodru sicer pripravi svojo predstavo in igro, a občinstvo te predstave na odru potem ne razume, ker nastopajoči ne oddaja dovolj neverbalnih znakov in ustvari nek vtis, ki je drugačen od nameravanega. Neverbalne izraze pa lahko občinstvo tudi napačno interpretira (Petrič 2007, 124–125).

3 ŠTUDIJA TREH DRUŽIN

Če povzamem prejšnje poglavje, je SMS oblika komuniciranja zaradi svojih značilnosti v primerjavi s pogovorom preko mobilnega telefona bolj konfliktna. Zato se pri raziskovanju osredotočam zgolj na analizo SMS-a. V tem kontekstu proučujem, v katerih primerih SMS deluje kot integracijsko in hkrati tudi dezintegracijsko orodje znotraj družine. To pa ugotavljam na podlagi kvalitativne študije treh slovenskih družin, ki jih opisujem v nadaljevanju.

3.1 Raziskovalno vprašanje in metoda

Sprašujem se naslednje:

- 1) Kje in kako se mobilni telefon z SMS obliko komuniciranja kaže kot neproblematičen in integracijski znotraj družine in kje kot problematičen oziroma dezintegracijski?
- 2) Ali se v rabah telefona kaže vpliv razrednosti?
- 3) V čem so si tri izbrane družine podobne, v čem pa različne v odnosu do SMS sporočil?

Veliko študij⁴, katerih predmet raziskovanja je bil mobilni telefon, se je osredotočilo na raziskovanje z intervjuji, kar nakazuje na to, da so intervjuji primerno orodje s katerimi se raziskuje mobilne telefone in vse kar je v povezavi z njimi.

⁴ Primeri teh študij so : »*Maintaining Co-presence: Tourist and Mobile Communication in New Zealand*« (B. White in Rosh White v Katz 2008) »*Express Yourself and Stay Together: The Middle-Class Indian Family*« (Donner in drugi v Katz 2008) »*Mobile music as environmental control and prosocial entertainment*« (Katz in drugi v Katz 2008), »*Mobile networks: Migrant Workers in Southern China*« (Law in Peng v Katz 2008), »*Health Services and Mobiles: A Case from Egypt*« (Mechael v Katz 2008), itd.

Osebnе intervjuje lahko izvedemo na ulici, v raziskovalnem centru, ali pa pri intervjuvancu doma. Poznamo dva tipa intervjujev: strukturirani in nestrukturirani. Značilnosti strukturiranega so, da so vprašanja postavljena v nekem vrstnem redu in predlagajo široko podlago za odgovore. V nestrukturiranem pa so vprašanja odprtega tipa. Intervjuvanec lahko odgovarja tudi na sproti postavljena vprašanja, ki niso bila določena vnaprej. Z intervjuji imamo velik nadzor nad procesom zbiranja podatkov, ki jih potrebujemo. Trajajo lahko do ene ure. Intervjuvance moramo najprej identificirati, če ustrezajo značilnostim naše raziskovalne skupine. Pomembno je tudi, da intervjuji niso predolgi (Gunter 2000, 26). Pri izvedbi intervjuja imamo lahko tudi težave. Nekateri ljudje, s katerimi izvajamo intervju so lahko sramežljivi in imajo mogoče do neke teme odpor in se z raziskovalcem ne pogovarjajo odprto, zato se lahko zgodi, da raziskovalec ne pridobi želenih podatkov. Kadar pa je sogovornik zgovoren, lahko intervju traja tudi dlje od predvidenega časa (Berger 1998, 56). Poleg slabosti obstajajo tudi prednosti. Slabost je to, da ljudje včasih ne znajo obrazložiti oziroma dodati pomena svojim odgovorom, da ne vedo zakaj in kaj jim nekaj, kar so povedali raziskovalcu res pomeni. Po drugi strani pa lahko pridemo do informacij, ki jih mogoče pri drugačnem načinu raziskovanja ne bi dobili (Berger 1998, 57–58).

Obstaja postopek s štirimi koraki, ki nam svetuje kako se lotimo intervjuja. Prvi korak je, da posnamemo svoje sogovornike in si zapisujemo za nas pomembne opazke o intervjuvancih. V drugem koraku moramo biti pozorni na čustva, mnenja in odnos, ki ga imajo ljudje, tudi če se nam zdi ta dimenzija nepomembna. V tretjem koraku shranimo in pregledamo demografske informacije intervjuvancev, s čimer ugotavljamo tudi korelacije med njimi, na primer ekonomski razred, izobrazba ipd. Pomembno je, da si intervjuvanci delijo skupne karakteristike in spadajo v enako kategorijo. Četrty korak pa je, da sestavimo predhodni seznam vprašanj (Berger 1998, 58–59). Intervju sem si izbrala predvsem zaradi tega, ker lahko konkretne odgovore intervjuvancev umestimo v nek kontekst. Ugotavljamo lahko kakšni so razlogi in posledice njihove uporabe. Z različnimi odgovori se potem lahko samo uporabo interpretira iz različnih zornih kotov in vidikov.

3.2 Vzorec in potek zbiranja podatkov

Empirični del je sestavljen iz šestih intervjujev⁵ treh družin. Za vzorec sem si izbrala ženske znotraj družine. Intervjuvanke so bile mame in njihove hčérke. Razlog za izbiro takega vzorca je, ker sem imela do njih najlažji dostop.

⁵ V prilogi na koncu se nahajajo vprašanja za intervju in transkripti intervjujev.

Na željo intervjuvank sem jih poimenovala družina A, družina B in družina C. V intervjujih so sodelovale mame in njihove hčere. Označila sem jih kot mama A (49 let), mama B (53 let) in mama C (39 let) ter hči A (20 let), hči B (22 let) in hči C (18 let). Kot sem omenila sem za raziskovanje to ciljno skupino izbrala zato, ker sem imela do te skupine najlažji dostop. Družino A sestavljajo mama, oče, hči in sin. Družino B mama, hči in oče, družino C pa mama in dve hčeri. Intervju je sestavljen iz dveh delov. Prvi se navezuje na družinski kontekst. Sem so vključena vprašanja o demografiji, družini in dostopu do komunikacijskih tehnologij. Drugi del pa se navezuje na mobilni telefon in SMS prakse. V ta sklop so vključena vprašanja o pomenu mobilnega telefona in SMS-a, na kakšen način raje uporabljajo telefon, kakšne so prednosti in slabosti SMS-a, kako izražajo čustva in katerih informacij ne posredujejo preko SMS-a ter kaj pričakujejo od bližnjih glede SMS komuniciranja.

Nekaj trenutkov pred samo izvedbo intervjuja sem jih informirala o načinu intervjuvanja. Povedala sem jim, da je pomembno, da se mama in hči v času intervjuja ne nahajata v istem prostoru. To so udeleženke upoštevale in so se, medtem, ko je intervju potekal umaknile v druge prostore v stanovanju. Ko je bilo intervjuja konec, sta se mama in hči zamenjali. Pogovor je povsod potekal doma, v domači dnevni sobi. Pred začetkom intervjuja sem skupaj z udeleženkami izpolnila njihove demografske podatke. Čisto na začetku, pred intervjujem sem jim tudi na kratko razložila kontekst, kaj bo glavna nit pogovora, o čem jih bom spraševala in podobno. Vse udeleženke so me prosile, da bi rade ostale anonimne, to pa so argumentirale s tem, da tako ne bodo toliko obremenjene s tem, kaj so povedale in kaj bo kasneje zapisano. Njihovo prošnjo sem seveda upoštevala, zato sem jih označila z A, B in C. Intervjuji so trajali približno pol ure.

3.3 Analiza intervjujev in ugotovitve

Za lažjo preglednost sem povzetek intervjujev strnila in oblikovala v naslednjih tabelah.

Raba SMSa:

Tabela 3.1: Raba SMS-a v družini A

DRUŽINA A	MAMA A	HČI A
Pisanje ali govorenje	Pogovor	SMS
Prednosti SMSa	Lažje opravičiš, večkrat prebereš	Hitrost, jedrnatos
Izražanje čustev preko SMSa	Ne izraža negativnih čustev, samo vesela, takrat uporablja zgolj osnovne emotikone	Ali zelo dolgi SMSi ali zelo kratki kadar je žalost, kadar je veselje pa besede »waaa« in emotikone
Moteče pri SMS	Včasih ne sliši	Zgreši črko, včasih ne razume

		pomena nekaterih dohodnih SMSov
Info, ki jih ne posredujete preko SMSa	Osebnih podatkov	Osebnih podatkov, ekstremno slabe ali dobre novice.
Komuniciranje z bližnjimi, pravila, ki se jih držite	Pričakuje odgovor, pravilo glede službe in časa dopisovanja s hčerko (da naj kar vedno napišem veliko)	Pričakuje hiter odgovor od mami, od očeta pa ne . Dopisovanje ob približno istih urah z mami

Tabela 3.2: Raba SMS-a v družini B

DRUŽINA B	MAMA B	HČI B
Pisanje ali pogovor	Pokliče, kadar nima časa, drugače SMS	Oboje enako, primarno SMS potem pogovor
Prednosti SMSa	Poceni, v službi SMS	Zavrnitvena sporočila, poceni
Izražanje čustev preko SMSa	Večinoma dobra čustva. Slaba na obziren način, ponavadi samo hčerki, ne pozna dobro emotikonov	Emoji. Vsa čustva tako dobra kot slaba (tistim, ki jih poznam)
Moteče pri SMSu	Pisanje gre počasi, ne pozna slenga in znakov ter okrajšav, se zmoti včasih	Tipkovnica zataji, pošlje narobe napisano, če ne dobiš SMSa zaradi slabega omrežja
Info, ki jih ne posredujete	Osebne podatke	Podatkov o sebi, glede seksa, kontroverzne besede Lokacijo težko skriva, ker če ne pa vidijo kako drugače (preko aplikacij)
Komuniciranje z bližnjimi, pravila, ki se jih držite	Jo ne skrbi, če se ji takoj ne odpiše	Pričakuje da se ji odpiše, tudi če nima časa, da vsaj sporoči.

Tabela 3.3: Raba SMS-a v družini C

DRUŽINA C	MAMA C	HČI C
Pisanje ali pogovor	SMS	SMS
Prednosti SMSa	Javni prostori, kratki, jedrnat, za neprijetne stvari, lahko se kriješ, v stiku z hčerko	Vzameš si čas, pregledaš, reševanje iz situacij in od oseb, ni obremenjena s stroški, kot pri klicih. Težje te nekdo prepriča v nekaj preko SMSa.
Čustva preko SMSa	Vesela, ne pripisuje velikega pomena emotikonom, bolj kot okras.	Vesela in negativna, pri obeh doda emotikone
Moteče pri SMSu	Dolžina, pozabljenost	Ignoriranje, nadzor, pošiljanje veliko SMSov naekrat
Info, ki jih ne posredujete	Podatki osebni, strah pred tem, da bi kdo drug videl	Vseeno , ne piše o družinskih težavah in kaj počne ko je zunaj
Komuniciranje z bližnjimi, pravila, ki se jih držite	Kratka sporočila, glede službe, drugače ne pričakuje takojšnjega odgovora, v tujini se ponavadi odklopi, pove vnaprej, hči sporoča, ko je zunaj.	Tujina, pa da se javlja kadar je zunaj.

3.3.1 Vloga in pomen mobilnega telefona in SMS-a

Vse sodelujoče so izpostavile, da ima mobilni telefon velik pomen v njihovem življenju. Mame so izpostavljale predvsem vidik povezovanja s sorodniki, stik z družino in za urejanje vsakdanjih stvari. Hčerke so mobilnemu telefonu pripisale, da je sredstvo za komuniciranje, da jim zapolni čas, z njim se zabavajo, vedno ga imajo pri sebi, da imajo na njem vse, da so na tekočem. Tudi SMS zavzema podobno pozicijo. Mame ga vidijo kot orodje za obveščanje, dogovarjanje stvari, stik s sorodniki, informiranje. Hčerke pa izpostavljajo veliko količino poslanih sporočil in to, da jim je najljubši način komuniciranja.

Pomen in vloga mobilnega telefona in SMS-a:

Tabela 3.4: Pomen in vloga mobilnega telefona in SMS-a v družini A

DRUŽINA A	MAMA A	HČI A
Pomen mobilnega telefona	Nikamor brez, kontakt z družino, urejanje stvari, nujne stvari	Sredstvo za komuniciranje, zabava, zapolnitev časa, vedno pri sebi
Pomen SMSa	Obveščanje, polepšajo dan, dogovarjanje stvari, zapolnitev časa	Pokazatelj, da te nekdo pogreša, hiter in najljubši način komuniciranja

Tabela 3.5: Pomen in vloga mobilnega telefona in SMS-a v družini B

DRUŽINA B	MAMA B	HČI B
Pomen mobilnega telefona	Kontakt z družino, preverjanje kaj počnejo	Celo življenje na njem, sestanki, opravila, datumi, rojstni dnevi, stiki s prijatelji
Pomen SMSa	Vedno uporablja, pošilja za (osebne) praznike	Pogovor lažje steče, Iphone SMS kot chat, 2000 na mesec, najhitreje dogovori

Tabela 3.6: Pomen in vloga mobilnega telefona in SMS-a v družini C

DRUŽINA C	MAMA C	HČI C
Pomen mobilnega telefona	Stik s sorodniki, možem, otroci, navdušena nad pametnim telefonom, wifi, nima naročnine.	Veliko ga uporablja, na tekočem glede aktivnosti, pomembno, da je telefon nov
Pomen SMSa	SMS jo razveseli, občutek da mislim na druge, obvestila, informiranje glede tarif, ko gre na dopust.	V stiku s prijatelji, sošolci, glede aktivnosti, šola, osebne zadeve, komentiranje preko SMS vsebino na TV.

3.3.2 Kje in kako se kaže SMS komuniciranje kot neproblematično?

Med starši in njihovimi otroci so vzpostavljena neka nenapisana pravila oziroma dogovori, katerih naj bi se vsi člani družine držali. Glede na mame in njihove hčerke, se ta pravila in dogovori v veliki meri navezujejo na delovno mesto, kjer je mama zaposlena in na samo naravo dela, ki ga mama opravlja. Vse mame imajo na delovnem mestu izvajalsko funkcijo. Ena izmed intervjuvank pravi: »Ja... na šihu so nam rekli, da pač na delovnem mestu ne smemo met mobilcev. Js sm jim rekla, da telefona ne bom puščala v garderobi, ker ga moram met vsaj za nujne stvari pri sebi, saj ga ne uporabljam kar tko za brezveze, ampak res samo, ko gre za neke nujnosti« (mama A, 2014).

Vse tri mame imajo z ostalimi družinskimi člani vzpostavljeno pravilo, da kadar so v službi, ostali vedo, da včasih ne morejo takoj odpisati. Služba oziroma sfera dela je prostor, ki je ločen od zasebnega sveta, še posebej, če delaš na izvajalski funkciji, kjer imaš nad seboj vzpostavljen nadzor. Ta vdor zasebnosti v sfero dela nadrejeni lahko smatrajo kot grožnjo delovnemu procesu. S tem namenom uporabnice z drugimi socomunikatorji vzpostavijo pravila, da bi se izognile konfliktnim situacijam tako na delu, kot tudi doma. Kadar so v službi in če že komunicirajo preko telefona, to veliko raje počnejo z SMS-i: »Konkretno, če sm v službi, lažje napišem kukr pa se pogovarjam. Tm v salonu, kjer jz delam je zmeri en notr, pa se pogovarjamo alpa se stranke med sabo pogovarjajo in tut slišijo, če se jz pogovarjam po telefonu. In zato pošljem SMS, da nebi zdj lih vse zmerj poslušal, kaj se jz pogovarjam, razn če ni čist tko neki« (mama B, 2014).

Kot lahko vidimo v komuniciranju obstajajo pravila. Ta se ne nanašajo samo na delovno mesto oziroma delovni čas, ampak obstajajo tudi v zasebnem oziroma prostem času: »S starejšo hčerko sva dogovorjeni, da mi približno na vsako uro, ko je zunaj sporoča, da je vse okej, ker me skrbi kje je in mi je lažje, če se mi javi. Ni ji treba klicat, ko je v družbi, dosti je samo da mi pošlje SMS« (mama C, 2014).

Tukaj se SMS oblika komuniciranja kaže kot idealna oblika nadzora otrok, ko so ti zunaj s prijatelji. Hči ji lahko pošlje SMS ne da bi ostali prijatelji vedeli, da jo mama s tem nadzira. V tem primeru to deluje. Pravila so torej vzpostavljena med člani družine zato, da se izognejo konfliktnim situacijam. Odsotnost teh pravil ali pa neupoštevanje in kršenje le teh pa lahko povzročijo konflikt na eni ali na drugi strani. To pojasni tudi ena izmed hčerk intervjuvank: »To mam nekako zmenjeno, zato da ni potem dvajset klicev naenkrat, pa da ni tistega morenja

če se ne javim potem, zakaj se ne javiš ipd. Načeloma nimamo pravil, samo glede tega če se ne javim, da vejo da bom nazaj poklicala, da ni potem teženja tistega« (hči B, 2014).

Poleg pravil imajo do bližnjih tudi pričakovanja o tem, kako hitro se odzivajo na SMS sporočila, ki si jih pošiljajo med seboj. Kadar mama in hči pričakujeta, da se jima hitro odpiše potem je ta vidik komuniciranja neproblematičen. Kadar pa ima ena izmed oseb nasprotno oziroma neenako mišljenje o tem, kako hitro bi morala oseba, s katero komunicirajo odgovoriti, se to lahko smatra kot problematično.

3.3.3 Kje in kako se kaže kot problem?

Prvi problem, ki se nanaša na SMS obliko komuniciranja je lahko problematičnost samega pisanja sporočila. Tu intervjuvanke navajajo neke konkretne dejavnike, ki pripomorejo k temu, da jih to pri SMS-u moti. Sama oblika sporočila je lahko povsem neproblematična, če seveda uporabnik pozna vse vidike takega komuniciranja. Takoj, ko nekega dela ne razume ali pa ga preprosto izpusti, pa se lahko to pokaže kot moteče. In nekaj kar je za nekoga moteče se lahko v komuniciranju z drugimi hitro pojavi kot problem.

Prvi problematični vidik je izkazovanje čustev preko SMS-a. Vse tri mame intervjuvanke preko SMS-a izražajo tudi svoja čustva. Izražajo samo vesela čustva, slabim pa se običajno izogibajo, kar lahko razložimo kot nek popolnoma subjektiven dejavnik. SMS-e znajo pošiljati in imajo za to tudi ustrezne možnosti in znanje, vendar se same odločajo katera čustva bodo pošiljale preko mobilnega telefona in katerih ne. Gre za obliko komuniciranja, kjer ne moremo posredovati nezavednih izrazov, ki pa so sicer najpomembnejša značilnost pri izražanju čustev. To vlogo poskušajo nadomeščati emotikoni, ki v veliki meri približajo razumevanje in sporočanje nezavednih mimik in gest. Njihova odsotnost pa povzroča nejasnosti v komuniciranju.

Intervjuvane mame ne uporabljajo veliko emotikonov, ker jih ne poznajo dovolj ali pa jim ne pripisujejo velikega pomena: »Uporabljam te znakce, smeškote. Kakšnih sicer ne znam, oz. k jih ne poznam, zato sam te najbl osnovne. Pa tut če mi kdo pošlje jz nevem kaj to kej pomeni hehe« (mama B, 2014). Kadar pa se odločijo za uporabo oz. da jih bodo dodale besedilu pa v tem primeru dodajo zgolj osnovne: »Ne, glede na to da jih ne uporabljam na veliko, jih tut ne poznam dost in posledično poj niti ne razumem kšnih teh znakcev, vem za te osnovne, vesel žalosten, tisti drugi dodatni mi pa čist nič ne pomenijo tko rečen « (mama C, 2014).

V nasprotju z mamami, njihove hčerke uporabljajo emotikone v veliko večji meri: »Jaz uporabljam kot uporabnica Iphona te neke emoji se jim reče. To so smeškoti, pa maš velik telič slikic. Če si slabe volje, se sporazumevaš s temi smeškoti. Mislim, da lahko več al mn izražaš vsa čustva, ker jih je tok na razpolago. Se mi zdi čist okej to uporablat, ker je konc koncev dons vse virtualno. Dejansko je zdj vse preko smeškotov« (Hči B, 2014).

Kot vidimo lahko pride do nesporazuma zato, ker uporabniki ne vključujejo emotikonov. Mladi jih običajno res da uporabljajo veliko več kot njihovi starši, a to še ne pomeni, da jih uporabljajo čisto vsi mladi in da jih ne uporablja čisto nihče od staršev. Na to moramo gledati bolj v smislu posameznika in ne smemo posploševati.

Ja, sigurn si ljudje drugač vzamemo, mislim razumemo, če ni čustvenih teh znakcev zraven. Čist drugač je kukr pa, če ti en resen SMS napiše brez vseh teh dodatkov, pa si poj misliš kva je narobe. Ker čist drgač zgleda kukr če ti en da smeško zravn al pa ne. Razumljivo je s strani starejših, da ne uporabljajo teh znakcev, pa poj ne razumeš takoj da je neki narobe. Če pa pogledamo na mlajše te k uporabljajo pa definitivno takoj pomislimo, da je nastal kakšn problem, če ni čustvenih znakov prisotnih (Hči B, 2014).

Torej do nesporazuma s strani mladih na tej ravni pride, ker mame oziroma katerikoli sokomunikatorji ne poznajo, ali pa ne dopolnjujejo svojih besedil z emotikoni na mestu, kjer to mladi pričakujejo. Za njih so emotikoni skoraj nepogrešljiv del komuniciranja in se njihova odsotnost lahko razvije v problem, katerega posledici do katerih pride zaradi neuporabe, sta nerazumevanje in napačna interpretacija. Hkrati lahko nerazumevanje prihaja tudi s strani mam, ker jim manjka poznavanje nadomestil za neverbalne izraze. Naslednje težave se nanašajo na neke moteče tehnične dejavnike, kot na primer, da uporabnice zgrešijo črke, se zatipkajo, pošljejo narobe napisano vsebino, ali pa SMS ne prispe tja, kamor bi moral zaradi motečih dejavnikov v omrežju. Ti problemi so pogojeni s tem, da imajo uporabnice v lasti pametne mobilne telefone na dotik. Ti moteči dejavniki se dogajajo v zaodrju in lahko vplivajo tudi na sprednji del. Tu je mišljeno, da se sicer lahko pripravimo na to, kaj bomo napisali in to večkrat pregledamo in popravimo, problem pa nastane šele, ko vsebino pošljemo napačni osebi ali pa sporočilo sploh ne prispe na prejemnikov mobilni telefon. Od tu potem lahko izhajajo konflikti, ker se vsebina napačno interpretira in se pošiljatelj potem lahko sooča s težavami kadar komunicira. Te lahko reši tako, da pošlje sporočilo z opravičilom, kar lahko deluje kot pozitivno, če to sprejemnik upošteva in spoštuje. Ti moteči dejavniki se

kažejo tako pri mamah kot pri hčerah, zato se niti skupina mam niti skupina hčer ne izpostavlja kot problematična.

Razlog za to neskladje med mamami in hčerah v konkretnem primeru intervjuvank takoj pripišemo medgeneracijskim razlikam, kar je običajno tudi prva asociacija, kadar razmišljamo o tem. A to le ni dovolj; Kot nam nakazuje komentar zgoraj, razloge za to iščemo v drugih dejavnikih. Eden je ta, da se vzroki za neskladje nahajajo v samem telefonu. Novejši modeli aparatov imajo običajno veliko več izbire, ki pa se vedno tudi posodablja in sledi trendom. Drugi razlog je posedovanje določene znamke telefona. Zgoraj omenjeni Iphone ima posebno *emoji* aplikacijo, ki uporabnikom olajša komuniciranje. Posedovanje takega telefon, ki spada v najvišji cenovni razred, je odvisno tudi od uporabnikovega ekonomskega stanja. Torej vzroki za neskladja niso samo medgeneracijski. Vse tri družine so pripadnice srednjega delavskega razreda. Že iz prvega dela intervjuja se da izpostaviti neke ugotovitve, ki se nanašajo na družino, in družinsko ozadje glede uporabe mobilnih telefonov. V času intervjuja, so bile vse mame, ki sem jih intervjuvala zaposlene. Torej, kot uporabnice mobilnega telefona imajo neko finančno zaledje. Pomembno se mi zdi ustaviti pri mami C, ki je samohranilka. V tej družini si nov mobilni telefon sicer lahko privoščijo, a poleg tega vseeno upoštevajo finančni proračun, ki ga ima družina na voljo. To se odraža v tem, da mama hčerama kupuje kar se da nove telefone, sama pa potem uporablja njune stare telefone: »Al pa če napišem SMS, pa je predolg pa moram dva poslat in mi potem takoj dvojno zaračuna, to je čisto samo zato, ker nimam naročnine, če bi jo mela, me to vrjetno ne bi motilo, bi lahko neomejeno pisala te SMSe in to. Zato mi pomen, da v SMS čim manj napišem, skoz spremljam zato kašno stanje mam pa kolk lohk še porabim« (mama C, 2014).

V tej družini imajo glede komuniciranja tudi nekaj pravil: »Med sabo komuniciramo s ful kratkimi sporočili. Mamo samo tko nekako dogovorjeno, da če sm v službi se ne dopisujemo, samo med pavzo. Drugače razen če ni kej nujnega. Če komuniciram s hčerkam, mamo dogovorjeno da jima js pošljem SMS in poj me onidve pokličeta nazaj« (mama C, 2014).

V tem primeru je celotno komuniciranje preko telefona oziroma konkretno SMS komuniciranje odvisno od finančnih dejavnikov. Intervjuvanke, ki imajo naročnino (mama A in mama B, hčere A, B in C) imajo veliko več možnosti za pošiljanje veliko oziroma celo neomejeno SMS-ov, brez da bi se s tem toliko obremenjevale. Mami A in B SMS-e uporabljata veliko več kot pa mama C, ki nima naročnine. Zanimivo pa je, da dejstvo da je mama C samohranilka, ne vpliva na to, da hčeri ne bi imeli naročnine. Nasprotno, mama jima

to zagotavlja, hkrati pa jima financira tudi nakup novega mobilnega telefona. Hči A takole opisuje svojo brezskrbnost pri pošiljanju SMS-ov: »Zame je SMS res ena sama črka, če mi kdo pošlje al pa js nekomu, pa pišem ful dolge SMS-e, tko res cele zgodbe, k mam neomejen dostop in to in mi je čist fajn. Aja pa pišem pa pošiljam jih tut tko kr mal za brezveze, hehe« (hči A, 2014).

3.3.4 Pozitivni vidiki SMS komuniciranja

Ena izmed intervjuvank je izpostavila zanimivo značilnost SMS sporočil, njihovo trajnost : »Ja, lahko bi rekla, če tko pogledam je SMS ena informacija, k si jo lohk večkrat pogledaš, če je napisana. Če pa ti en samo enkrat neki pove, pa lahko ponavad pozabiš sploh če tega takoj ne opraviš. K prek SMSa ni te govorne komunikacije, je lažje včasih neke stvari povedat kokr pa če ga vidiš alpa slišiš,hmmm.....se tut lažje opravičiš, to zadeva bolj tko naše družinske člane« (mama A, 2014).

Ker gre za tekstovni komunikacijski kanal je zelo uporaben, saj imamo informacijo oziroma besedilo shranjeno in ga lahko večkrat pogledamo. S tem se lahko izognemo pozabljivosti, ki je prisotna pri govornem komuniciranju. Besedilo je prednost, ker imamo nad tem kaj pišemo popoln nadzor.

Posamezniki se preko SMS-a z lahkoto izognejo nezaželeni situaciji. To običajno storijo z lažjo oziroma z navajanjem nekih izgovorov. Pri samih dejanjih se počutijo varne ravno zaradi odsotnosti tega, da si z nekom v neposrednem stiku. Od osebe s katero komuniciraš si fizično odmaknjen in nimaš občutka, da si ji dolžan povedati takojšnjo resnico. Tak način komuniciranja je izredno priljubljen, kadar se želimo nekomu izogniti ali pa se mu preprosto zlagati. Obremenjujočega občutka oziroma strahu, da bi nas dejansko nekdo prišel preveriti, ni, ker smo od osebe s katero komuniciramo tako ali tako fizično odmaknjeni. Tak primer navaja tudi ena izmed intervjuvank, kjer SMS kot tak lahko idealno deluje v kontekstu zaodrja: »Mogoče se pa res kdaj izognem prijateljem, če me preko SMSa sprašujejo, kje se nahajam. Nevem, to recimo bolj tko, če nimam časa, alpa da se mi ne da, pa da mi nebi kdo od teh »boljših« prjatlov zameru al pa biu užaljen, jim poj rečem prek SMSa, da nemorm na kavo, ker sm še kr na faksu, ubistvu sm pa v študencu. Ker itak me ne bojo pršli preverjat. Ampak to se ne dogaja pogosto, na srečo hehe« (hči A, 2014).

Za tekstovni komunikacijski kanal, ki je značilen za SMS-e, bi izpostavila še naslednje stvari, ki lahko uporabnikom pridejo zelo prav. Pri SMS-u si lahko vzameš čas in pregledaš kaj si

napisal, nato imaš možnost, da besedilo tudi popraviš. To prednost lahko izkoristimo v različnih situacijah, predvsem, da jih obrnemo v svojo prid.

Ja seveda, po SMS u te nekdo težje prepriča v nekaj, kar se ti ne da. Recimo da grem ven al pa kej podobnga. Mam čas, da si fajn izmislim kšne izgovore potem al pa se kj zlažem. Dober je, da čist na kratko napišeš lahk vse, da si lahko vzameš čas, da pregledaš kaj napišeš, da premisliš kako se to sliš, to kar si napisal. Am...aja pa prednost je zame tut to, da me lahko rešuje iz kakšnih situacij, npr. večkrat nekomu pošljem SMS samo za to, ker sem nekje mi je dolgčas, to najbolj med poukom hehe, sam to itak tko bolj na skrivaj heheh. Pa recimo lahko se na hitro z SMSom rešim določenih situacij ali pa oseb, s katerimi v tistmu trenutku nočm komunicirat (hči C, 2014).

V posredovanih je definicija situacije nejasna, ker gre za dinamičen prostor, ki sovпада z zaodrjem po Goffmanu. SMS lahko torej služi kot dobro orodje za prakse izogibanja ali prikrivanja situacij: »Včasih tut tega ne moreš več skrit. Zarad aplikacije. Je to tut slabo lahko. Js ponavadi tega ne počnem več, da bi skrivala,sm že prerasla to. Ampak se pa strinjam s tem, da se da čist skrit. Sam ne poveš, alpa se zlažeš in če te ne grejo preverjat itak si poj dobr skoz pršu, mislm da to folk kr uporablja tkole mal da se skrivajo pa ne povejo čist po resnici« (hči B, 2014).

Mama B je povedala, kakšen pomen in vlogo imajo SMS-i za njo. Izpostavila je to, da je pri pisanju in pošiljanju SMS-ov popolnoma suverena. S tem drugim sporoča, da zna uporabljati mobilni telefon in da ji SMS ne predstavlja nobenih težav. Čeprav tudi pove, da ji tisti, ki jim pošilja SMS-e nasprotujejo, jih ona še vedno kar naprej pošilja, ker se z njihovim mnenjem ne strinja. »Drugač mi pa pomenjo, hm...ja, tkole, za praznike pa nov let napišem SMS pa poj kr vsm, ki jih mam v imeniku pošljem, ker mi je to š enajbl enostavn, sam natipkam pa pošljem vsem pa je to to. Pa to k jih mam zaston, mislm neomerjeno to funkcijo, pa jim poj pošiljam čestitke ane. Čeprav, to kar jz pošiljam vsem ni lih najlepš. K so mi že kkšni rekl, da bi raj vidl, da sm jim poslala čestitko po pošti k pa to« (mama B, 2014).

Za hči A mobilni telefon nima estetskega pomena. Preko njega se s sogovorniki ne pogovarja rada. Pri SMS-u ji ustreza to, da pove kar hoče in s tem ima popoln nadzor nad svojimi besedami in odgovori. Pri klicu se lahko ta nadzor hitro poruši, ko te sogovornik preseneti s kakšnim vprašanjem ali spremembo toka pogovora. S tem bi komuniciranje ušlo nadzoru, ki ga je vajena, iz tega pa sledi konfliktnost: »Pa SMS mi je kul, ker napišem samo tist, kar

hočem. Ker v klicu te še folk neki vpraša, pa morš mal več poj povedat. Pri SMSu pa poveš sam tist kar hočeš. Medtem, ko pri klicu moreš bit pripravljen takoj odgovorit nazaj» (hči A, 2014).

Vse intervjuvanke so bile izrazito proti pošiljanju svojih osebnih podatkov preko mobilnega telefona. Pri tem so zelo pazljive in jih najraje sploh ne pošiljajo, ker med njimi vlada strah pred zlorabo teh podatkov. Mobilni telefon se jim ne zdi zaupanja vredno komunikacijsko orodje za posredovanje tovrstnih informacij. Ena izmed njih pravi: »Ne pošiljam informacij, ki so vezane če tko pogledam na kšne podrobnosti iz zasebnega življenja, da ne bi kdo izkoristil tega, ker res nikoli neveš, tut družinskim članom tega ne pošlješ, ker nikoli ne veš kdo je lahko še zraven pa lahko vidi, pač se lahko to zlorabi, ker res nikoli ne veš. To so bolj tko neke informacije, ki se tičejo mojega zasebnega, družinskega življenja« (mama C, 2014).

S tem, ko uporabnice ne prakticirajo pošiljanja takih SMS-ov se izogibajo konfliktom, ki bi lahko posledično, zaradi zlorabe teh podatkov nastali. To je za intervjuvanke neke vrste mehanizem, ki ga uporabljajo, da do konfliktov ne bi prišlo.

4 SKLEP

Mobilni telefon izpolnjuje integracijsko vlogo v vsakdanjem življenju družin, kadar imajo uporabnice naročnino. Tako jim ni potrebno skrbeti za nastale stroške, saj že vnaprej približno vedo kakšen bo znesek in kdo ga bo plačal. Na tak način lahko brezskrbno komunicirajo z ostalimi člani družine. Primer sta družini A in B, ki imata dovolj financ za kritje vseh stroškov. Kadar gre za uporabo kartic pa se taka oblika komuniciranja izkaže za problematično s tem, ko lahko uporabnice le redko pošiljajo SMS sporočila. To deluje kot zelo dezintegrativen proces, če to konkretno apliciramo na komuniciranje znotraj družine in na medosebne stike, ki se jih vzdržuje preko tega. Starši so tisti, ki krijejo stroške, ki so povezani z uporabo mobilnega telefona, zato lahko ta praksa deluje dezintegrativno, saj lahko zaradi prekoračenih stroškov znotraj okvira pride do konfliktov med starši in otroki. Še posebej pa je to izrazito, kadar gre za šibkejše finančno zaledje staršev oziroma v mojem primeru družine C, kjer je mati samohranilka.

Vse tri družine pripadajo delavskemu razredu. V družinah A in B si tako mame kot hčere lahko privoščijo mobilni telefon in kritje stroškov njegove uporabe, ker imajo v družini zagotovljen redni dohodek. Finančno stanje družine je stabilno in se odraža tudi v tem, da si lahko privoščijo tudi druge tehnološke naprave. To je drugače pri samohranilski družini C.

Tam mama dostop do mobilnega telefona prednostno nudi hčerama, sama pa se je v ta namen odpovedala naročnini in novemu aparatu. Očitno je, da je finančno ozadje posameznikov oziroma celotne družine pomembna lastnost, ki jo je potrebno upoštevati, ko govorimo o povezovanju in nepovezovanju družinskih članov preko mobilnega telefona. Ne glede na to, da vse tri družine pripadajo istemu razredu, se znotraj njega kažejo razlike. Kakovost posameznikovega komuniciranja preko mobilnega telefona z drugimi, predvsem družinskimi člani, je lahko omejena. Do tega pride, če posameznik nima dovolj finančnih sredstev, da bi lahko komuniciranje z drugimi intenzivneje ohranjal oziroma če so njegova sredstva omejena. To je glavna in največja razlika med družinami A, B in C. Po tem lahko sklepam, da se v družinah višjega razreda ne dogaja veliko dezintegrativnih procesov, saj imajo stabilno in močno finančno zaledje.

Bolj kot to, so pomembni problematični vidiki, ko mame v primerjavi s hčerami ne poznajo dovolj emotikonov in nadomestil za nezavedna izrazja in jih tudi redko uporabljajo. To lahko pripelje do konfliktov in hkrati do dezintegracije, ker prihaja do nerazumevanja vsebine sporočil. Tu predvsem mislim na izražanje čustev preko mobilnega telefona. Vse tri intervjuvane mame preko mobilnega telefona posredujejo samo dobra, vesela čustva. Gre za tekstovni komunikacijski kanal oziroma za oder, kjer nastopamo, zato lahko slaba čustva pustimo v zaodruju. Slaba stran tega pa je, da potem s komunikatorju prikrijemo dejansko stanje, kar pa spet lahko pripelje do konflikta. Poleg tega k dezintegraciji in nerazumevanju pripomorejo tudi moteči dejavniki v omrežju, kot je to, da se vsebina ne dostavi ali pa je neustrezna, ter tudi napake v besedilu. Pri vseh treh mamah se je izkazovanje čustev preko SMS-a izkazalo za problematično. Kljub nadomestilom za izražanje čustev, ki nam jih mobilni telefon nudi, tega ne obvladujejo v popolnosti. Strogo se izogibajo izražanju slabih čustev in to argumentirajo s tem, da se na ta način izognejo potencialnim konfliktom, ki bi lahko nastali zaradi slabih čustev. Za njih to še vedno ni kanal preko katerega bi izdajale vsa svoja čustva v popolnosti.

Intervjuvanke so potrdile, da mobilni telefon lahko deluje tako integrativno kot dezintegrativno. Zanimiva je ugotovitev, da so intervjuvanke, da bi se izognile nekaterim (potencialnim) dezintegrativnim in konfliktnim interesom, razvile določene prakse. Te so nepošiljanje določenih podatkov v SMS-u in uporaba samo SMS načina komuniciranja. Pomembno je tudi, da so v družini glede komuniciranja določena pravila. S tem se ve kaj od koga lahko pričakuje in na kakšen način komunicira z drugimi.

5 LITERATURA

1. Berger, Asa Arthur. 1998. *Media research techniques (second edition)*. London: Sage publications.
2. Caron, Andre in Letizia Caronia. 2007. ***Moving cultures: Mobile communication in everyday life***. London: McGill-Queen's University Press. Dostopno prek: Google books (20. marec 2014).
3. Christensen, H. Toke. 2009. »Connected presence« in distributed family. *New media & society* 11 (3): 433–451.
4. Goffman, Erving .1959. *The presentation of self in everyday life*. Dostopno prek: http://monoskop.org/images/1/19/Goffman_Erving_The_Presentation_of_Self_in_Everyday_Life.pdf (8. junij 2014).
5. Gunter, Barrie. 2000. *Media research methods: Measuring audiences, reactions and impact*. London: Sage publications.
6. Goggin, Gerard. 2006. *Cell phone culture: Mobile technology in everyday life*. New York: Routledge.
7. Haddon, Leslie. 1994. *The Phone in the Home: Ambiguity, Conflict and Change*. Dostopno prek: <http://www.lse.ac.uk/media@lse/WhosWho/AcademicStaff/LeslieHaddon/LUND.pdf> (23. maj 2014).
8. Hči A. 2014. Intervju z avtorico. Jesenice, 10. junij.
9. Hči B. 2014. Intervju z avtorico. Jesenice, 12. junij.
10. Hči C. 2014. Intervju z avtorico. Jesenice, 14. junij.
11. Katz, James E. 2008. *Handbook of Mobile Communication Studies*. ZDA: Massachusetts Institute of Technology.
12. Kuhar, Metka. 2007. Vpliv mobilne tehnologije na medosebne odnose in sebstvo. V *Mobilne refleksije*, ur. Vasja Vehovar, 221–241. Ljubljana: Založba FDV.
13. Ling, S. Richard. 2004. *The Mobile Connection: The Cell Phone's Impact on Society*. San Francisco: Morgan Kaufmann.

14. Ling, S. Richard. 2008. *The mediated interaction via the mobile telephone*. Dostopno prek: http://www.richardling.com/papers/2008_%20mediated_ritual.pdf (12. maj, 2014).
15. Ling, Richard in Bitgitte Yttri. 2002. Hyper-coordination via mobile phones in Norway. V *Perpetual contact: mobile communication, private talk, public performance*, ur. E. James Katz in Mark Aakhus, 139–169. Cambridge: University press.
16. Madianou, Mirca in Daniel Miller. 2011. Mobile phone parenting: Reconfiguring relationships between Filipina migrant mothers and their left-behind children. *New Media Society* 13 (3): 457–470.
17. Mama A. 2014. Intervju z avtorico. Jesenice, 10. junij.
18. Mama B. 2014. Intervju z avtorico. Jesenice, 12. junij.
19. Mama C. 2014. Intervju z avtorico. Jesenice, 14. junij.
20. Oblak Črnič, Tanja. 2009. Družinska (ne)harmonija ob računalniških zaslonih. *Družboslovne razprave* 21 (60) : 41–58.
21. Petrič, Gregor. 2007. Pretnja preračunljivega individualizma v družbi posredovanih odnosov. V *Mobilne refleksije*, ur. Vasja Vehovar, 115–146. Ljubljana: Založba FDV.
22. Petrovčič, Andraž. 2007. Družbena povezanost in individualizacija v mobilnem telefonu. V *Mobilne refleksije*, ur. Vasja Vehovar, 29–54. Ljubljana: Založba FDV.
23. Pušnik, Maruša. 2007. Ljudje na poziv: rabe telefonije v zgodovinski perspektivi. *Javnost-the public* 14: 19–38.
24. Pušnik, Maruša. 2009. Telefonska razmerja: o razvoju telefona in premenah družbenih interakcij. V *Mobilni telefon in transformacija vsakdana*, ur. Tanja Oblak Črnič in Breda Luthar, 31–52. Ljubljana: Založba FDV.

PRILOGE

Priloga A: vprašanja za intervju

1. Kakšen pomen ima mobilni telefon v vašem življenju?
2. Kaj pa SMSi, kakšno vlogo imajo za vas, kaj vam to pomeni?
3. Gledano na splošno, raje govorite ali pišete preko telefona?
4. Ima SMS kakšne prednosti za vas?
5. Kaj pa glede izražanja čustev, jeze, veselja, kako vi uporabljate SMS?
6. Je kaj posebej moteče pri SMS za vas? Kaj vas moti pri SMS pisanju?
7. Kakšnih informacij, sporočil zagotovo ne posredujete v SMS obliki?
8. Kaj pa pričakujete od vaših bližnjih glede SMS komuniciranja? Imate kakšna pravila, ki se jih vsi držite?

Priloga B: Družina A: intervju z mamo A in hčerko A

1. DRUŽINSKI KONTEKST

1.a) Demografija

Koliko ste stari? Mama: 49 let , hči: 20 let

Na stalnem bivališču živijo: Mama, oče, sin in hči.

Kje je vaše stalno bivališče? Iz kakšnega okolja izhajate? Mestno okolje, Jesenice.

Kakšen je tip vašega stalnega in študentskega bivališča? (v hiši, bloku, študentskem naselju, najetem/lastniškem stanovanju, lastniškem stanovanju)? V lastniškem stanovanju v stolpnici.

Hči: Študentsko bivališče: študentski dom.

Katero stopnjo izobrazbe so dokončali starši? Oče in mama: dokončana poklicna srednja šola (3-letna)

Ali sta oba starša zaposlena? Da.

Delovno mesto mame? Pomočnica v kuhinji.

Delovno mesto očeta? Delavec.

Kakšno pozicijo ima mama/oče na delovnem mestu? Vodilno ali izvajalsko? Oba imata izvajalsko.

Kateri je vaš materin jezik? Bosanski

Katere jezike še govorite in razumete? Mama: slovenski jezik, bosanski jezik. Hči: slovenski jezik, angleški in nemški jezik.

Katero državljanstvo imate? Slovensko.

Ali ste v partnerski zvezi? Mama: da. Hči: ne. Ali imate otroke? Mama: da. Hči: ne.

1.b) Družina

Kakšna pravila imate postavljena v družini glede delitve dela? Mama kuha, hči je odsotna od doma, ker študira v Ljubljani. Oče in sin skrbita za vzdrževanje in popravilo tehničnih stvari. Kakšna pravila imate postavljena v družini glede dostopa do mobilnih telefonov? Svoboda, nimjo omejitev pri uporabi, ker otroci niso več majhni. Hči si sama kupuje mobitele, ker ima štipendijo že kar nekaj časa. Mama ima dva mobilna telefona. Enega na kartico, drugega na naročnino. Ta z naročnino je pametni in ga največ uporablja za komuniciranje z otroci. Starega se ni hotela znebiti, ker ima enako številko že zelo dolgo časa.

1.c) Dostop do komunikacijskih tehnologij?

Kaj od sodobne komunikacijske tehnologije imate na voljo za dnevno uporabo?

-Računalnik: da.

-Laptop: da.

-Dlančnik: ne.

-mobilni telefon: da.

-Pametni telefon: da.

-Drugo: /

-Neomejen dostop do omrežja: da.

Ali to zadostuje vašim potrebam? Da.

Kateri je vaš najbolj priljubljeni tehno-objekt (naprava), ki bi ga najtežje pogrešali? Mama in hči: mobilni telefon.

2. MOBILNI TELEFON IN SMS PRAKSE

INTERVJU Z MAMO A

1. Kakšen pomen ima mobilni telefon v vašem življenju?

Ja zame je tko... pač nikamor ne greš brez njega. Tut pr nas doma sm tko navajeni vsi, da mamu zmeri nek kontakt med sabo. Pa že če pogledaš dons je to že skor neka stalnica pr vseh doma. Telefon mi veliko pomeni, zdj pomemben tut zato, ker je hčerka šla študirat v Ljubljano, in pač je to edini način, da se slišimo. V mojih časih, ko sm bla jz mlada je bil samo telefon na pošti. Tko da če bi to primerjala s prejšnjimi časi, lahk rečem da je telefon zakon.

Kaj pa recimo za kakšne vsakdanje stvari? Urediš lahko vse stvari z njemu, res čisto brez problema. Tut naprimer, če te zanima za kšn delovni čas nečesa, ti ni treba tja dejansko hodt, pač samo pogledaš urnik, kdaj delajo, in pokličeš in maš mir. Pa glede tko...am za vsakdanje stvari, tko naprimer rečem hčerki, da sem prišla domov, naprimer čist za take stvari. Tut, ker je ona zdj v Ljubljani je je več pogovora preko telefona kot pa v živo. Js enostavno brez telefona ne razumem kako bi sploh lahko bila brez. Če pogledam mladino pa sploh. Potem... hm.. mobitel mam tut čist tko za osebne zadeve. Seveda..mi starši čist drugač razumemo to kot vi mladi. V družini, sm js povezava med otroci, drugač pa smo kot družina navajeni, da smo v kontaktu skupaj, kot celota se povezujemo tut prek telefona, ker smo tega navajeni...tut če gre samo za sporočilo, a mi kdo napiše ok, meni je to čist dovolj. Po eni strani to mogoče ni dobro, ampak smo ful povezani in si med sabo tut sporočamo na ta način, da nekak mislimo eden na drugega. Na začetku sem počasi sprejemala ta telefon ampak sm se poj naučila, skupaj z otroci in tko.

Kaj pa glede službenih stvari? Ja... na ših tu so nam rekli, da pač na delovnem mestu ne smemo met mobitelov. Js sm jim rekla, da telefona ne bom puščala v garderobi, ker ga moram met vsaj za nujne stvari pri sebi, saj ga ne uporabljam kar tko za brezveze, ampak res samo, ko gre za neke nujnosti.

2. Kaj pa SMS-i, kakšno vlogo imajo za vas, kaj vam to pomeni?

Uuu ja, zelo veliko mi pomenijo.

Zakaj? Zato ker, sem obveščena pač glede kakšnih družinskih zadev, tut mi polepčajo dan alpa jutro. Ni važno, sploh ne mora bit vedno dobra novica. Nekak z SMS-i pa to če sem naprimer v kontaktus hčerko nism negotovosti, kar se tiče kšnih šolskih zadev alpa tko. Pomagajo mi nekako pr tem, da se dogovarjam stvari za vnaprej, glede družinskih stvari naprimer. Včasih mi skrajšajo mi misli, ko se dopisujem s nekom. Alpa včasih lažje neki razložiš prek SMS-a. Ta se seveda navezuje na kakšne šolske zadeve mojih otrok. Alpa tut med pavzami prav pride kakšno SMS-anje, ko sem jz na ših tu ali pa moja hčerka na faksu...tko da si malo skrajšava čas. Ne oviram je preko računalnika. Nakako če povzamem z SMS-om začnem in končam dan.

3. Gledano na splošno, raje govorite ali pišete preko telefona?

Hm...samo malo da pomislim...da ti povem...ko sem v službi ne eno in ne drugo, res samo tiste nujne stvari. Ker takrat nimam časa niti za pogovor al pa za pisanje, glede na to kakšn ših t mam. Doma je pa situacija čist druga. Kadar sem doma, se raje pogovarjam. Prej sem se raje sam zgovarjala, kokr pa pisala v SMS ker prej tut nism dobr vidla, zdj, ko mam očala pa

sm se navadila tut na SMS-e in mi ni sploh problem. Doma mam več svobode, ko grem na sprehod recimo si pa vzamem čas za pogovor s hčerko, če vem, da ma tut ona čas.

4. Ima SMS kakšne prednosti za vas?

Ja, lahko bi rekla, če tko pogledam je SMS ena informacija, k si jo lohk večkrat pogledaš, če je napisana. Če pa ti en samo enkrat neki pove, pa lahko ponavad pozabiš sploh če tega takoj ne opraviš. K prek SMS-a ni te govorne komunikacije, je lažje včasih neke stvari povedat kokr pa če ga vidiš alpa slišiš,hmmm.....se tut lažje opravičiš, to zadeva bolj tko naše družinske člane. Pa če je kej takega, da mi recimo otroka sporočita kšno slabo novico glede šolskih ocen alpa kej, raje vidm da me nekdo potolaži z SMS na slabo novico recimo. Potem mislim, da prek SMS-a na hitr sporočiš, neke zadeve, kje kako kaj. Tudi, ko ne morm govt, kokr sm omenla glede službe...pa kaj ... ga pa preberem kadarkoli ga lahko. Nevem poj si pošiljamo v družini, ko recimo prihajajo otroci domu, da jim palačinke delam heheh.

5. Kaj pa glede izražanja čustev,jeze, veselja, kako vi uporabljate SMS?

Smejkoti in tisto misliš ane? Ja pomoje ti povejo vse zadeve, a si žalosten npr.

Se pravi se izrazate z njimi? Mislim...tko... ne velik, glede recimo če vidm , da je hčerka žalostna povem, ne se sekirat, pa dam smajlija zavravn.

Kaj pa v povezavi s čustvi? Katera izražate preko SMS-a? Ja ubistvu... hm...bolj sam ta pozitivna, vesela čustva, ali pa samo da poveš ahaa ja zmatrana sm. Če sm pa jezna pa to nikol. Nikol preko SMS-a ne govorim, da sm jezna al pa žalostna. Takih čustev nočm pokazat.

A lahko iz besedila prepoznate počutje drugega? Jaa mislim da kr, glede na to da se največ dopisujem z otroci, da kr no..lahko vidš iz besedila, da neki ni okej, oz. da ne štima.

6. Je kaj posebej moteče pri SMS za vas?

Ja kokr sm že omenla, je blo samo tisto, ko nism vidla pa zarad tega nism lih mogla uporabljat SMS tolk kokr dons, zdj mal bolš vidim hehe. Drugač pa me ne moti nč tko konkretnega, če mal premislim.

Se vam da dolgo tipkati na SMS? Ja ej..veš da se mi kar da hehe. Če mam to možnost napišem dolg, če mam čas seveda, če ne pa vse v eni besedi, to pomen, da nimam časa in to poj nekak moji otroci vejo. Mogoče mi je edin problem, da včasih ne slišim, da sm dobila SMS, nevem recimo če kj delam doma, al pa, ko sem v avtu, ker poslušam glasbo naglas pa potem ne slišim heheh.

7. Kakšnih informacij, sporočil zagotovo ne posredujete v SMS obliki?

Ne bi nikoli poslala, tudi ne preko računalnika, da se na splošno izpostavljam kšnim podatkom kar se tiče glede kšnih bančnih računov?

Kaj pa recimo a ste poslali kakšen SMS za nagradne ige? Drugač tko...nism, samo ko sm glasovala za kšne oddaje.

Zakaj pa ne bi posredovali svojih podatkov? Ja....tko, da nebi pršlo do kšne zlorabe, to sem tut zmerj govoila svojim otrokom, lih zato ker se dogaja, da se te podatke potem zlorabi pa to. Alpa tut racimo ko te po telefonu vznemirjajo, ko majo nevem podjetja, al pa agencije tvojo številko in potem te hočejo kontaktirat sredi nočim.

Kaj pa glede lokacije? A kdaj prikrivate? Ne, mislim da mi to ni potrebno, ker smo že tko ali tko ponavadi na vezi z družinskimi člani, da vsi vejo, kje se nahajam oz. kje sm.

8. Kaj pa pričakujete od vaših bližnjih glede SMS komuniciranja?

Obstajaj po pravila to, zarad šihta, kot sm rekla, prej, ker so take okoliščine mojega dela, pa glede šole, to so nekak tko okvirna pravila. Prosti čas je pa druga stvar. Veš kdaj lahko komunicira.

Če kaj pričakujem, kšne novice od otrok, kj glede šole je vse bolj napeto, sj to smo se zmenili, da me obveščajo tko glede šole alpa hčerka ko je v Ljubljani tut tko kšne stvari. Drugač pa odvisno od situacije, nekako mamo pravilo, da se ne kregamo po SMS-ih . Potem...nekako da se mi otroci javijo, če so kje zunaj, al pa kj podobnga,jz sm zadovoljna če z mano kontaktirajo kadarkoli.

Kaj pa če kdo ne odpiše, pa vi pričakujete da vam bo odpisal? Kokr naprimer : moj mož gre včasih ribarit nima telefona, pa me recimo skrbi, če je vse v redu, ko ga ni po cel dan, tko da je mal tko...če nima telefona. Mamo nekako tko, da naj bi si odpisovali, ker če ne, takoj pomislim da neki ni okej. Nekako se lahko tut preko SMS dogovarjamo čez dan, tko plane za jutur, da vemo, potem če kdo naslednji dan da če ne odpiše, da se ne sprašujemo zakaj ni odpisal. S hčerko drgač res velik komunicirava preko telefona in sm jo vprašala al rajš vidi da ji napišem malo al pa več v SMS? In mi je rekla, da nj ji napišem kr velik,ker tut če ne bo mogla takoj prebrat, bo prebrala poj. To je tut nekak najin dogovor. Ker doma mam tut njej urnik kdaj je na faksu in vidm kdaj ma pavzo in ji takrt pošlem SMS. Enako pa tut ostali družinski člani vejo ta mojo službo ker ko mam naročilo za gosta in nemorem kr na sred kuhinje vzet mobilnik, imamo zmenjeno, ko lahk odpišem.

INTERVJU S HČERKO A

1. Kakšen pomen ima mobilni telefon v vašem življenju?

Hm...kot prvo, mi je sredstvo za komunikacijo, poj mi je pa še za zabavo, pa zj ne vem če se šteje tut to vse kar spada pod ta socialna omrežja zraven zabave. To mi je tko, ful mi je telefon taka praktična stvar k mi zapolni čas. Sj ne vem, kok so te stvari relevantne zdej ampak recimo, ponavad vsakič predn grem spat preživim neki časa na telefonu, to sm se zdj že tko navadla, da ponavad ne morem zaspat, brez tega da ne bi še neki časa visela na njem pred spanjem, poj se pa to pozna na mojem spancu zmer hehe. Najbl mi je važn, da je cenovno ugoden, Ubistvu zame niti nima nekega estetskega pomena. Aja, pa drgač ga morem met zmeri pr seb. No nekak tak pomen ma.

2. Kaj pa SMS-i, kakšno vlogo imajo za vas, kaj vam to pomeni?

Jz sm, če sama sebe poimenujem taprav SMS človek, se prav to pomen, da ful raje komuniciram z SMS-i kokr pa s klici. Če mal bolj razložim to stvar je ubistvu ... Veš tko recimo, če tri ure ne pogledaš na telefon, pa poj vidš, da te čaka nek SMS, je SMS en pokazatelj, da te en pogreša. Ker recimo, če mam neodgovorjen klic, poj to niti ni tok pomembno, če mi ne pošlje še SMS-a zravn. Če pa dobiš SMS pa to bolj tko pomeni, da en misli nate, al pa ti sam nakaže, da bi se rad pogovarjal s tabo. Ni nujno, da je SMS samo takrt, k te en rabi. Pač bolj tko ne vem kako bi povedala...se vidi da te nekdo pogreša. Drugač pa hiter način komunikacije in najljubši, čist tko na splošno povedano.

Kaj pa recimo samo pisanje SMS-a, kakšno vlogo ima in kaj vam to pomeni?

Zame je SMS res ena sama črka, če mi kdo pošlje al pa js nekomu, pa pišem ful dolge SMS-e, tko res cele zgodbe, k mam neomejen dostop in to in mi je čist fajn. Aja pa pišem pa pošiljam jih tut tko kr mal za brezveze hehe.

3. Gledano na splošno, raje govorite ali pišete preko telefona?

Na splošno raj pišem prek telefona. Zakaj? Zato, ker lahko in ker mam zastonj SMS-e... Zato, ker v SMS-u lahko še vseen veliko poveš, a hkrati niti ne preveč. Am... zato, ker pr SMS-u ni unga odziva od une osebe, ne vidš odziva, nemorš se lih skregat. Težje te emotional thing ane. Am.. mogoče kadar sm v stiski časovni raj pokličm takrat. Pa SMS mi je kul, ker napišem samo tist kar hočem. Ker v klicu te še folk neki vpraša, pa morš mal več poj povedat. Pri SMS-u pa poveš samo tist kar hočeš. Medtem, ko pr klicu moreš bit pripravljen takoj odgovorit nazaj. Pa mogoče izberem takrat med tema dvema, čist odvisno s kero osebo

komuniciraš. Če veš, da komuniciraš z nekom, ki mu moraš vse stvari na dolgo razlagat, alpa veš da ne bo razumel, ga raj poj pokličem.

4. Ima SMS kakšne prednosti za vas?

Ja, am...hitrost pa jednatost, bi js rekla. Pa v smislu, da lahko kjerkol, kadarkol napišeš neki. Nevem, na predavanjih, da si skoz online ne glede na zunanje dejavnike. Men se še vseen zdi SMS še hitrejši. Pač sj mam tiste aplikacije po katerih se pogovarjamo in to, ampak se mi zdi še vseen bolj za to uporabljat SMS. Se mi zdi da je nekak bolj varno tko po SMS-u poslat, tisto je pa bolj klepetalnik pa online, prek spleta.

5. Kaj pa glede izražanja čustev,jeze, veselja, kako vi uporabljate SMS?

Dobr mi je, da se lahko zlažeš glede trenutnega počutja. Ampak odvisno kateri osebi, pač odvisno kero čustvo je. Drgač pa, a kako izražam čustva? S smajliji, če hočem kj poudart, z veliki tiskanimi črkami, čeprav to bolj redko. To bolj leti k izražam veselje al pa ta bolj vesela čustva pokažem v SMS-u z dolgimi besedami waaaaa...nardilaaaaaa. Bolj to, hočem povedat, tko izkazujem veselje.

Kaj pa slaba čustva? Nevem mogoč, že sam kratek SMS je pr men takrt k sm slabe volje, lahko je kratek alpa dolg. Z dolžino SMS-a. Pr men sm opazla je glede slabih čustev zmer ekstrem al ful mal napišem alpa res ful velik. Ker tist velik napišem kadar se mi da še zraven opisat čustvo, drgač pa samo mal napišem. Pr men srednje opcije ni.

6. Je kaj posebej moteče pri SMS za vas?

Am, klele tole ne leti konkretno na SMS, ampak na te nove touch telefone, to zdj k je vse na dotik in to. Se mi dogaja, da ful velikrat falim črko. In to mi gre na živce. Am... poj aja moj telefon ful nima izbire pr smajljih. Mene to ful moti. Ma sam tistih neki osnovnih, sam bi jz raj vidla, da jih ma še več hehe. Zdj še to kaj me moti? Konkretno včasih nevem kva gun napiše k mi pošlje SMS, kaj drugi misli ko napiše SMS. Recimo, k mi mami včasih pošlje SMS jo morm poj še dodatno spraševat, kaj je zdj misla s tem, k je napisala, pač mi ful nerazumljivo včasih napiše in pol jz to ne poštekam takoj kaj hoče.

Se ti da dolgo pritiskat na tipke? Se ne naveličam, drugače pa vse odvisno od časovne stiske. Če mam cajt se ne naveličam hehe ja sj veš če sm SMS človek me nič ne moti.

7. Kakšnih informacij, sporočil zagotovo ne posredujete v SMS obliki?

Aja uf, ja nevem. ČE bi bla res ekstremno slaba novica,poj to res raje samo osebno povem, brez telefona in tko. Drugače pa osebnih podatkov ne posredujem nobenmu, ki ga ne poznam. To se pravi, da ni shranjen v mojmu telefonskem imeniku hehe. Če bi mogla osebne

podatke pošiljat drugim razen družinskim članom bi itak vprašala najprej zakaj, ker bi me zanimal, ne bi kr tako na slepo neki nasedala, Nikoli nism pomislila glede varnosti pa kok so zanesljiva ta sporočila. Nevem, če bi pošiljala številko PIN kartice pa to, takih podatkov niti prijateljem nebi poslala tko za brezveze, razen če bi bil lahko kakšen razlog...sploh nevem če bi bil kašn razlog, da bi kr enmu pošiljal svoj PIN od bančne kartice naprimer. Aja, pa takih SMS-ov ne pošiljam, če mislm, da neki ne sme bit dokumentiran, ker sporočila lahko shraniš, tega ful ne pišljam, tko takih osebnih podatkov.

Kaj pa glede lokacije, kje se nahajaš? To ponavadi mami, bratu, atiju povem. Mogoče se pa res kdaj izognem prijateljem, če me preko SMS-a sprašujejo, kje se nahajam. Nevem, to recimo bolj tko, če nimam časa, alpa da se mi ne da, pa da mi nebi kdo od teh »boljših« prjatlov zameru al pa biu užaljen, jim poj rečem prek SMS-a, da nemorm na kavo, ker sm še kr na faksu, ubistvu sm pa v študencu. Ker itak me ne bojo pršli preverjat. Ampak to se ne dogaja pogosto, na srečo hehe.

8. Kaj pa pričakujete od vaših bližnjih glede SMS komuniciranja?

Ubistvu so me tko razvadil da ful hitro odgovorijo, da pričakujem odgovor v roku ene ure hehe. Edin to pričakujem od njih. Am...nevem, pa od vsake osebe posebi. Od mamice pričakujem, da mi ne napiše samo ene besede. Od atija pričakujem samo eno besedo. Mami mi ponavad res ful napiše. Am... zj to ni neki pravilo, sam mamici pišem z veliki tiskanimi, ona pa pač men nazaj, zato ker tko lažje vidi. Ma jz sm ful tak človk, da se ne maram pogovarjat, da se ne poslovim na koncu. Da se konča pogovor, da se poslovim, ne pa sam tko . To niti niso lih neka pravila, so bolj ratal običaji. Ful krat se zgodi, da si vsak dan ob približno isti uri izmenjamo SMS. Dopisujem pa se v večini z mami. Konkretno so to situacije, da smo na zvezi, če je kaj novega. Ona pa pač isto. Če je kaj novega, pa opiše stanje, glede na to da nisem med tednom doma. Za atija razumem, če ne odpiše takoj. Za brata srednje. Mami pa takoj jo pokličem če mi ne odgovori v roku ene ure, ker me je ful razvadila s hitrim odpisovanjem, jo pač potem pokličem.

Priloga C: Družina B: intervju z mamo B in hčerko B

1. DRUŽINSKI KONTEKST

1.a) Demografija

Koliko ste stari? Mama: 53 let , hči: 22 let

Na stalnem bivališču živijo: Mama, oče in hči.

Kje je vaše stalno bivališče? Iz kakšnega okolja izhajate? Mestnega, primestnega ali

ruralnega? Jesenice, mestno okolje.

Kakšen je tip vašega stalnega in študentskega bivališča?(v hiši, bloku, študentskem naselju, najetem/lastniškem stanovanju, lastniškem stanovanju)? Blok, najemniško stanovanje .

Katero stopnjo izobrazbe so dokončali vaši starši? Oče: dokončana srednja poklicna šola (3-letna), mama: dokončana osnovna šola.

Ali sta oba starša zaposlena? (Če nista, ali dobivata nadomestilo za brezposelnost?)

Delovno mesto mame? Fizerka

Delovno mesto očeta? Upokojenec

Kakšno pozicijo ima mama/oče na delovnem mestu? Vodilno ali izvajalsko? Izvajalsko.

Kateri je vaš materin jezik? Slovenski jezik.

Katere jezike še govorite in razumete? Hči: angleško, italijansko.

Katero državljanstvo imate? Slovensko.

Ali ste v partnerski zvezi? Mama: da. Hči: da. Ali imate otroke? Mama: da. Hči: ne.

1.b) Družina

Kakšna pravila imate postavljena v družini glede delitve dela? Mami gospodinjska dela, oče pomaga kuhat.

Kakšna pravila imate postavljena v družini glede dostopa do mobilnih telefonov? Telefone zelo velikokrat menjajo. Hči kot študentka dela pri ponudniku mobilnih storitev. Tudi prej so ji kupovali telefone, ker je edinka in jim to ni predstavljalo nekega velikega stroška. Vsi imajo dostop, tako fizični kot tudi finančni.

1.c) Dostop do komunikacijskih tehnologij?

Kaj od sodobne komunikacijske tehnologije imate na voljo za dnevno uporabo?

-Računalnik: da.

-Laptop: da.

-Dlančnik: ne.

-mobilni telefon: da.

-Pameti telefon: da.

-Drugo: /

-Neomejen dostop do omrežja: da.

Ali to zadostuje vašim potrebam? da.

Kateri je vaš najbolj priljubljeni tehno-objekt (naprava), ki bi ga najtežje pogrešali? Mama in hči: mobilni telefon.

2. MOBILNI TELEFON IN SMS PRAKSE

INTERVJU Z MAMO B

1. Kakšen pomen ima mobilni telefon v vašem življenju?

Sm se navadla, na nov touch. Pa viber pa facebook. Tega jz prej nisem čisto nič uporabljala, to mi je vse hči zrihtala hehe. Drugače ga pa uporabljam... ja no, bl glede družine pa teh družinskih zadev največ ane, pa s hčerjo se slišiva čez dan zmerj, no pa tut z mojo mami. **Zakaj?** Zato, da jih mal preverjam, kaj počnejo, sploh mami, k je že stara pa jo prek telefona poj zmerj kontaktiram, da jo vprašam kako je. Bolj za te družinske zadeve mi ful pomeni, bi jz rekla, da se lahko z njimi slišm vsak dan, če se že ne morm vidt. Pa vprašaj kako so, kaj delajo, take čisto osnovne stvari. Pa mal tkole k pridem s šihta se usedem na balkon pa se mal odklopim pa mal brskam po temu facebooku, mi ni treba več zdet za računalnikom, pa se usedem dol pa pogledam kaj je novga, pa takrt mam fajn tut cajt, si vzamem da kontaktiram še tkole vmes koga po telefonu.

2. Kaj pa SMS-i, kakšno vlogo imajo za vas, kaj vam to pomeni?

Največ hehe, mogoče boš mislila, k sm že stara da jz to nič ne uporabljam, pa ni res hehe, skoz jih uporabljam. Drugač pa mi pomenjo, hm... ja tkole, za praznike pa nov let napišem SMS pa poj kr vsm, ki jih mam v imeniku pošljem, ker mi je to še najbl enostavn, sam natipkam pa pošljem vsem pa je to to. Pa to k jih mam zaston, mislm neomejeno to funkcijo, pa jim poj pošiljam čestitke ane. Pa nevem kok jih je poj iz drugih omrežij, bi me kr koštal, če neb mela zaston. Čeprov, to kar jz pošiljam vsem ni lih najlepš, k so mi že kkšni rekl, da bi raj vidl, da sm jim poslala čestitko po pošti k pa to. Ampak lej če mam možnost, zakaj pa ne hehe. Sestri, hčerkama, pa kšnim prijatlom za rojstne dneve, drgač pa s prijatelji bolj te vsakdanje stvari.

3. Gledano na splošno, raje govorite ali pišete preko telefona?

A Zakaj rada pokličem? Samo zato, k je hitrej za ene stvari. Ker se po pogovoru lažje zmenim. Jz mal bl počas pišem, k se nism še navadla na ta touch, k ga mam zdj. Sj bom to tut kmalu osvojila, delam na tem hehe. Glede tega samo to. So pa določene situacije, k raje napišem kokr pa da se z dotično osebo pogovarjam. K to so take situacije, k moraš komunicirat z velik ljudmi, da bi vse poklical naenkrat je nemogoče, ker jih velik in to bi poj trajal. Lih z praznike ane, pa poj je zlo hitrej, če pošlješ vsem enak tekst naenkrat pa maš mir.

4. Ima SMS kakšne prednosti za vas? Hm...

Glede službe naprimer? Konkretno, če sm v službi, lažje napišem kukr pa se pogovarjam.

Tm v salonu, kjer jz delam je zmeri en notr, pa se pogovarjamo alpa se stranke med sabo pogovarjajo, in tut slišijo če se jz pogovarjam po telefonu. In zato pošljem SMS, da nebi zdj lih vse zmerj poslušal, kaj se jz pogovarjam, razn če ni čist tko neki. Prednost je tut to, da pošiljam zravn slikice. To mi je kr všeč. Poj recimo tut, če se kdo ne oglasi, je prednost da mu pošleš SMS, da vidi, da si ga klical. Česi v kkšni situaciji, da rabiš nujno eno informacijo, ti jo lahko en koj posreduje. Jz ponavadi rabim kkšno številko iz imenika, k jo nimam v telefonu in da ti jo poj posreduje. Alpa, če sm pr drugi hčerki v Beogradu potem se z domačimi preko SMS-ov slišimo, ker je tko najcenej. K ne gledajo vsi tm na facebook pa to.

5. Kaj pa glede izražanja čustev, jeze, veselja, kako vi uporabljate SMS?

Seveda če je treba.

Katera čustva pa izražate? Oboje. Izražam tko vesele kukr pa slabe, sam slabe mnkrat.

Ali uporabljate emotikone? Uporabljam te znakce, smeškote. Kakšnih sicer ne znam, oz. k jih ne poznam, zato sam te najbl osnovne. Pa tut če mi kdo pošlje jz nevem kaj to kej pomeni hehe. Drugače pa tut za slaba čustva pa tut povem lepe stvari. Napišem kadar so slabe stvari to sam za družinske člane, k vejo za kaj se gre, drgač če kermu drugmu, če je kaj narobe odgovorim na obziren način.

6. Je kaj posebej moteče pri SMS za vas?

Da mi gre preveč počas. Jz dosti teh okrajšav pa slenga ne poznam, da bi krneki tko pisala, zato se mi pa zgodi, da narobe kej tut razumem pa mi ni jasno, če mi hči kj napiše, mi je že pošiljala včasih pa sploh nism vedela o čem govori, kaj mi sploh hoče povedat, pa sm jo poj klicala nazaj. Včasih kr že mal dolgovezim, če je treba kj tko mal več za napisat, pa mogoče bi še hitrej tipkala če le ne bi ble tko mjhne črke na temu mojmu telefonu. K so takoj postavljene ene zraven druge, pa hočem napisat eno pa poj drugo prtisnem pa se zatipkam pa me tole moti, je cela štalala poj iz tega ven rata hehe. Se mi je že zgodl, da sm nevedoč oz. sploh nism pogruntala komu sm poslala en mesič nekomu in sm bla zarad tega že dvakrat v taki mal bl neprijetni situaciji, sam na srečo ni blo nč hudga. To me moti, da ne morš koj izbrisat, če si enmu že poslov.

7. Kakšnih informacij, sporočil zagotovo ne posredujete v SMS obliki?

Imena za nagradne igre ne pošiljam več. Sm pošiljala za te kaj jz vem, še sama nevem kaj mi je blo, in sm dobila par mesičev nazaj in to mi je seveda zaračunaval, da sm mogla še na glavni center klicat kaj je to. evem kukr s tujine je..kok frankov..so mi rekl da nism prva..da nj to samo brišem..bohnedj kšne podatke svoje.. k vidm če je kj čudn na kšne take sumljive.

Sm že poslala svojo bančno številko hčerki...kšno tujmu človeku jo sigurn nebi. **Kaj pa glede kakšne lokacije ne bi izdali?** Hm..čak to moram pa prov pomislit. Ja nebi naprimer iz kakšnega WCja pošiljala SMS-ov oz. da bi napisala da sem na WCju alpa kšna tko lokacija k je mal bolj tko neprijetna hahah. Nevem, tko iz kkšnih tko lokacij alpa neprijetnih situacij naprimer.

8. Kaj pa pričakujete od vaših bližnjih glede SMS komuniciranja?

Ah dab rekla da mam tko kakšna pravila, to ne. Ne pričakujem neki, da mi takoj odpišejo, pa se tut ne sikiram kj prov preveč. Za hči vem, da mi bo odpisala takoj k lahko. Js odpišem takoj nazaj, če le lahko, če mam delo, da sm v službi, poj takrat ko lahko.

INTERVJU S HČERKO B

1. Kakšen pomen ima mobilni telefon v vašem življenju?

Telefon ima v mojem življenju zlo velk pomen, zato ker je cel moj življenje na njemu, vsi karkšni koli datumi, sestanki, opravila. To mam js vse gor, na telefonu, dejansko računalnika sploh ne uporabljam za take stvari, razen za stvari, k so v povezavi s šolo. Tko nevem res mi nadomesti skorj čist računalnik. Na njem mam od teh datumov za rojstne dneve, do nekih »reminderjev«. Še to da mam povezavo do internetna, je super, ker vse dostopam lahk prek spleta. Pa glede na to, da delam kot študentka v podjetju s telefoni, pa k ponuja mobilne storitve, sem že tko al tko kr obkrožena s temi telefoni skor vsak dan. Sm čist v temu svetu. Sj pravm, lahko si na njem organiziram vse dogodke, kšne sestanke, sm v stiku s frendi pa družino itak.

2. Kaj pa SMS-i, kakšno vlogo imajo za vas, kaj vam to pomeni?

Če lahk to povem, mam Iphone. In je zlo praktičen, kar se tiče SMS-ov, če pogledam samo to, je to oblikovano na tak način, da res nekako lahko nadomesti čist pogovor pa ta komunikacija lažje steče. Vizualno mi je ful lažje potem, k lahko vidm prejšnji SMS brez problema in poj direktno odgovarjam. Narjeno je kukr neka chat zadeva. Tko, podobn kukr neke tiste aplikacije. Tega kr velik uporabljam. SMS-ov pošljem zlo velik, tm do 2000, če ne še clo več na mesec. Hm..kaj mi še pomeni? Pomeni mi hitro komunikacijo.

S kom pa se najbolj povezuje prek SMS-ov? Najbolj se povezujem s frendi pač se tko najhitrej zmenm za karkol, evo naprimer za kavico alpa sestanke, za karkol pač. Aja pa še to, da ful rada pošilam MMSe, ker se mi zdi ful hitra varjanta za izmenjavo slik pa tega, ker na telefonu folk takoj vid, prek interneta pa tko no, ne visijo res čist vsak trenutek gor. Ful mi to vizualno ugaja.

3. Gledano na splošno, raje govorite ali pišete preko telefona?

Ja rečva da oboje enako, ker včasih je hitrej se zment brez pisanja, včasih pa, ko se ti ne da ukvarjat, napišeš SMS in je to to. Npr. zdj so te varjante, te aplikacije in to in še dobr da so te aplikacije, da se lahko povežeš in zaston pogovarjaš, če le maš pametni telefon. Kar se tiče SMS pa takrt k se ti ne da, alpa se ti mudi. Recmo, če nimaš časa, poj jz kr pošljem tisto, k so že vnaprej pripravljeni: nimam časa, te pokličem kasnej. Tko da nekomu v določenih situacija raj pošleš SMS, pa se mu šele poj kasneje javiš tut npr. vozim, te pokličm. Na tak način se enostavno ga rešiš pa ga kasnej pokličeš. Ta varnostna sporočila al kako bi jim rekla mi pridejo včasih ful prav.

4. Ima SMS kakšne prednosti za vas?

Ja, med vožnjo lahko hitr stisneš to zavrtnitveno sporočilo, da ga pokličeš kasneje Al pa prednost je še ...hm.... da se ti z nekom ne da pogovarjat, da se lahko nekako preko SMS znebiš nekoga, ki ti trenutno teži hehe. Mogoče še to, da če greš u tujino, pošleš SMS, ker je ceneje, ker velik operaterjev ponuja zdaj te pakete s temi dodatnimi storitvami, da je ceneje, da ne plačuješ poj k se vrneš domov teh ful visokih računov.

5. Kaj pa glede izražanja čustev, jeze, veselja, kako vi uporabljate SMS?

Jaz uporabljam kot uporabnica Iphona te neke emoji se jim reče. To so smeškoti, pa maš velik telih slikic. Če si slabe volje, se sporazumevaš s temi smeškoti. Mialm, da lahko več al mn izražaš vsa čustva, ker jih je tok na razpolago. Se mi zdi čist okej to uporablat, ker je konc koncev dons vse virtualno. Dejansko je zdj vse preko smeškotov.

A si kdaj narobe razumela kakšen SMS? Ja, sigurn si ljudje drugač vzamemo, mislim razumemo, če ni čustvenih teh znakev zraven. Čist drugač je kukr pa, če ti en resen SMS napiše brez vseh teh dodatkov, pa si poj misliš kva je narobe. Ker čist drgač zgleda kukr če ti en da smeško zravn al pa ne. Razumljivo je s strani starejših, da ne uporabljajo teh znakev, pa poj ne razumeš takoj da je neki narobe. Če pa pogledamo na mlajše te k uporabljajo pa definitivno takoj pomislimo, da je nastal kakšn problem, če ni čustvenih znakov prisotnih.

Katera čustva sporočáš? Povem za vsa čustva. Itak napišeš, če si slabe volje, če si dobre, če te kj muči, sj je razvidno skozi pisavo pa skozi smeškote. Pa odvisno od osebe, če je to neka stranska oseba ji ne boš pisal čustvenih zadev, vsaj js jih ne. Če si pa z osebno dobra kolegica je pa čist drgač. Mamic pa ne morem pisat ene smeškote k neve zakva se gre hehehe.

6. Je kaj posebej moteče pri SMS za vas?

Včasih edin to, da v sklopu telefona k hočeš kj hitr napisat pač ta tipkovnica zašteda, kar je

zdej res za ta touch telefone velja. Če si jezen sploh včasih nemorš hitr napisat, pa poj napišeš samo neki na pol, pa se to pošlje pa poj vidiš, da je vse narobe napisano oz. kr neki ene črke in ti to sploh nisi hotu v taki obliki poslat ampak kar je je. Večinoma mam probleme s tipkovnico. To se ti problemi, ko zašteka pa zablokira. Alpa če je kšna slaba povezava omrežja, da oseba ne dobi kšnega SMS-a, al pa da iz tujine ne dobi SMS-ov pa misliš da jih je dobil. Sploh če gre za nujno zadevo itd.

7. Kakšnih informacij, sporočil zagotovo ne posredujete v SMS obliki?

Kšna sporočila glede seksa, to sigurno ne, kšne te provokativne besede. Podatkov svojih nebi nikoli pošiljala za ta komercialna sporočila, k vidm da folk kr pošilja. Nikoli ne bi za te astrologija pa te zadeve pošiljala svojih osebnih podatkov. Pa tut osebi, ki jo dejansko ne poznam, alpa to kšno prodajo, v te komercialne zadeve.

Zakaj pa nebi pošiljala? Ker ti poj nazaj težijo, alpa nevem to mi je nekako poseg v zasebno življenje, nočem met opravka z njimi, me to živcira poj.

Kaj pa glede lokacije? Včasih tut tega ne moreš več skrit. Zarad aplikacije. Je to tut slabo lahko. Js ponavadi tega ne počnem več, da bi skrivala, sm že prerasla to. Ampak se pa strinjam s tem, da se da čist skrit. Sam ne poveš, alpa se zlažeš in če te ne grejo preverjat itak si poj dobr skoz pršu, mislm da to folk kr uporablja tkole mal da se skrivajo pa ne povejo čist po resnici.

8. Kaj pa pričakujete od vaših bližnjih glede SMS komuniciranja?

Če dava primer, da fant ne odpiše, to sm koj jezna. Sploh če mu jz pošljem, pa mi u roku petih ur odpiše nazaj. Glede na to, da smo danes vsi mobilni, vsi mamo telefone skoz pri seb in je ful čudno, da mi ne odpiše koj. Nekak pričakujem, da mi pove če trenutno nima časa, vsaj da se slišva kasneje.

Kaj pa recimo glede službe? Načeloma v službi se lahko zgovarjam. Če me enkrat pokličejo jz ponavad pokličem nazaj, zarad skrbi pa to, da jih ne skrbi, pokličem nazaj ko lahko. To mam nekako zmenjeno, zato da ni potem dvajset klicev naenkrat, pa da ni tistega morenja če se ne javim potem, zakaj se ne javiš ipd. Jaz mislim, da obstaja in da je nek bonton, da bližnjemu če pišeš, pričakuješ da ti bo v razumnem času odgovoru nazaj. Načeloma nimamo pravil, samo glede tega če se ne javim, da vejo da bom nazaj poklicala, da ni potem teženja tistega.

Priloga Č: Družina C: intervju z mamo C in hčerko C

1. KONTEKST

1.a) Demografija

Koliko ste stari? Mama: 39 let, hči: 18 let.

Na stalnem bivališču živijo: Mama in dve hčerki.

Kje je vaše stalno bivališče? Iz kakšnega okolja izhajate? Mestnega, primestnega ali ruralnega? Mestno okolje, Jesenice.

Kakšen je tip vašega stalnega in študentskega bivališča? (v hiši, bloku, študentskem naselju, najetem/lastniškem stanovanju, lastniškem stanovanju)? V bloku, v lastniškem stanovanju.

Katero stopnjo izobrazbe so dokončali vaši starši? Oče:/, mama: srednja šola (4-letna)

Ali sta oba starša zaposlena? Samo mama.

Delovno mesto mame? Delo v trgovini.

Delovno mesto očeta? /

Kakšno pozicijo ima mama/oče na delovnem mestu? Vodilno ali izvajalsko? Izvajalsko

Kateri je vaš materin jezik? Slovenski.

Katere jezike še govorite in razumete? Mama: angleško, hči: angleško, nemško.

Katero državljanstvo imate? Slovensko.

Ali ste v partnerski zvezi? Mama: Ne. Hči: ne. Ali imate otroke? Mama: da. Hči: ne.

1.b) Družina

Kakšna pravila imate postavljena v družini glede delitve dela? Vse delajo vse. Tista, ki ima čas opravi delo. Vse se dogovarjajo sproti.

Kakšna pravila imate postavljena v družini glede dostopa do mobilnih telefonov? Kupujejo mobilne telefone, ki so znotraj finančnih zmožnosti družine, a vseeno nove. So pa to obvezno po novem pametni telefoni. Kot neko nenapisano pravilo imajo, da hčerki ponavadi svoj »stari« telefon, ki ponavadi še ni tako star, dajeta mami in ga potem ona naprej uporablja. Mama raje vidi, da imata hčerki nov telefon, kot pa da si sama kupi novega.

1.c) Dostop do komunikacijskih tehnologij?

Kaj od sodobne komunikacijske tehnologije imate na voljo za dnevno uporabo?

-Računalnik: ne.

-Laptop: da.

-Dlančnik: ne.

-mobilni telefon: da.

-Pameti telefon: da.

-Drugo: tablica.

-Neomejen dostop do omrežja: da.

Ali to zadostuje vašim potrebam? da.

Kateri je vaš najbolj priljubljeni tehno-objekt (naprava), ki bi ga najtežje pogrešali? Mama in hči: mobilni telefon.

2. MOBILNI TELEFON IN SMS PRAKSE

INTERVJU Z MAMO C

1. Kakšen pomen ima mobilni telefon v vašem življenju?

Da me razveseli, pa sploh ko sta hčerki v šoli, da če majo kakšen test, da mi sporočita oceno. Al pa npr. če ma kdo obletnco, če ma kdo od sorodnikov rojstni dan, mi ful pomeni, da sem v stiku z njimi in tko da jim pošljem SMS pa jim namenim pozornost. Zadnji dve leti, odkr sem si nabavla pametni telefon, mi je super, ko se lahko kjerkoli kjer je npr. wifi povežem na internet. Glede na to, da nimam naročnine mi je sicer 10 evrov dost za cel mesec, ampak drugače pa jz to vse ostalo nadomestim potem z internetom, ker mam pač na telefonu sam te neplačljive vsebine in to in jih tut bolj uporabljam. Mislm, da se mi ne splača tolik denarja dajat v to. Po drugi strani pa telefon skoz uporabljam.

2. Kaj pa SMS-i, kakšno vlogo imajo za vas, kaj vam to pomeni?

Ej včasih me SMS razveseli, če je neki lepga napisano, zarad kšne ocene. Ja, pa za rojstne dneve pa če je kšna obletnica jih pošiljam, da se javim tem ljudem, da imajo občutek da misliš na njih, da jim daš mal svoje pozornosti, da sem se spomnila na njih, da majo rojstni dan.

Ali pišete veliko SMS-ov? SMS-ov lahko pošljem tolik kolkr mam na računu. Pazim, da ne pošiljam SMS-ov nekaj za brezveze, zato da mi zmeraj ostane dost denarja na računu, da mam potem za bolj pomembne stvari. Preko njih komuniciram s hčerkama, k sta v šoli, al pa če delam popoldne, če je kaj takega, da bi morala vedet. Pomenijo mi vir informacij, važno obvestilo. To recimo mam naštiman, da mi pošiljajo iz trgovin kdaj je kakšna akcija in to in mi je super, k je to obveščanje zastonj, da ne rabm nič plačat. Hm...s hčerkama se dopisujemo kakšne bolj lahkotne teme, pa se kj kdaj pohecamo, si krajšamo čas ena drugi. Ni sam to, da je informacija, ampak je lahko tut kj več od tega sam informiranja.

3. Gledano na splošno, raje govorite ali pišete preko telefona?

Če se misliš nekak dolg pogovarjat morš računat na to da boš poklical. Sama ponavadi

pošiljam sam SMS-e, tut zarad tega ker nimam naročnine, pa če je kj tazga, me poj pokličejo nazaj. Če mene en pokliče, se začnem pogovarjat in potem npr. ostanem na telefonu pol ure, čeprav me po desetih minutah mine pogovor, ampak zarad spoštovanja do druge osebe je nekak ne morem odslovit, ker je ona mene poklicala. Če bi pa jz poklicala, bi pa komot potem v pogovoru z eno osebo porabla celo kartico lahko, če tko pogledam hehe. Druga stvar je pa poj, če se mi pa ne da lih pogovarjat, da mi ni do pogovora, se pa lohk elegantno izognem in mi je lažje samo poslat SMS in s tem tut tisti na drugi strani ne pričakuje nekega dolgega pogovora, da traja tok časa kokr naprimer pogovor.

4. Ima SMS kakšne prednosti za vas?

Če se pogovarjaš v prostoru, kjer je velik ljudi lahko natipkaš brez da vsi vejo da si sploh kj tipkal alpa ne slišijo. Evo na busu naprimer, ko se vozim na šiht.. Tm je velik ljudi, pa se vse sliši ane, cel pogovor, pa kdo se s kom pogovarja, pa celo zgodbo poj izveš. Sm pogruntala, da to ljudem nekak ne paše, eni se kr mrščijo hehehe. To je prednost, če si v taki situaciji pošlješ SMS in nobenga ne motiš. Prednost SMS-a je tut to, da ga pošljem v službi, ker ne smejo vidt, da se pogovarjam po telefonu. Poj pa še, če hočeš nekomu nekaj bolj neprijetnega povedat je bolje in nekak lažje, če poveš preko SMS-a ker ni tistega pristnega stika. Starejša hči je ful aktivna tut tko v prostem času, tko da sm z njo najlažje v stiku prek SMS-a, ker vem, da nima časa se pogovarjat na dolgo in široko in potem sva na SMS zvezi hehe.

5. Kaj pa glede izražanja čustev, jeze, veselja, kako vi uporabljate SMS?

Izražam ponavadi samo vesela, ker se mi ne zdi primerno izražat neki slabih čustev, zato da ne povzročam pač nekih dodatnih skrbi glede tega. Sj veš, pošlješ SMS s slabo vsebino pa je takoj nazaj ja kaj pa je, pa zakaj pa kako, pa razlagat moraš vse, tko da se glede slabih čustev zgovarjam v živo rajš.

Kako pa izražate čustva? Ah, nč tko posebnga, pač samo dodam tiste znakce, in poj samo dodam zavrtn teksta, da še mau bl poudarim počutje, ampak res tko minimalno, bl v vsebini sami nakažem, mislm dam bl poudarek na besede, izbiro besed in tekst na splošno, tisti znakci so pa bl tko za okras zraven, za dodatek.

Ali potem razumete vse te emotikone? Ne, glede na to da jih ne uporabljam na veliko, jih tut ne poznam dost in posledično poj niti ne razumem kšnih teh znakov, vem za te osnovne, vesel žalosten, tisti drugi dodatni mi pa čist nč ne pomenijo tko rečen.

6. Je kaj posebej moteče pri SMS za vas?

Če moram nekaj dolgega napisat, to me ful moti, če je pa tko samo par besed to mi ustreza.

Al pa če napišem SMS, pa je predolg pa moram dva poslat in mi potem takoj dvojno zaračuna, to je čisto samo zato, ker nimam naročnine, če bi jo mela, me to vrjetno ne bi motilo, bi lahko neomejeno pisala te SMS-e in to. Zato mi pomen, da v SMS čim manj napišem, skoz spremljam zato kašno stanje mam pa kolk lohk še porabim. Am... zgodi se mi tut, da ko dobim SMS, to se mi včasih zgodi, da npr. samo enkrat zavibrira alpa zapiska in poj nč in ne vidim koj al pa enostavn pozabm, no evo ta pozabljivost mogoče, ker kadar maš pa klic pa ta kr zvoni nekaj časa, dokler se ne oglasiš, če maš naštiman na zvonjenje.

7. Kakšnih informacij, sporočil zagotovo ne posredujete v SMS obliki?

Ne pošiljam informacij, ki so vezane če tko pogledam na kšne podrobnosti iz zasebnega življenja, da ne bi kdo izkoristil tega, ker res nikoli neveš, tut družinskim članom tega ne pošlješ, ker nikoli ne veš kdo je lahko še zraven pa lahko vidi, pač se lahko to zlorabi, ker res nikoli ne veš. To so bolj tko neke informacije, ki se tičejo mojega zasebnega, družinskega življenja. Ne pošiljam niti tko kšnih sporočil k bi bla notr žaljiva vsebina al pa kj podobnega, ker se mi to ne zdi primerno sploh.

Kaj pa npr. ime in priimek, naslov?

Hm...ja. Ime priimek in to za recimo za kšne nagradne igre, to sm že pošiljala ime in priimek in naslov, ampak potem mi je bilo žal hehe. Ker so mi pošiljali res skoz neka sporočila...k so mi jih zaračunaval in sploh nism vedla kako nj se tega rešm. Mi je sicer res kasneje to uspelo, samo sem imela res veliko opravkov s tem, tko da od takrat ne pošiljam svojih osebnih podatkov preko SMS res nikomur.

8. Kaj pa pričakujete od vaših bližnjih glede SMS komuniciranja?

Me med sabo komuniciramo s ful kratkimi sporočili. Mamo samo tko nekako dogovorjeno, da če sm v službi se ne dopisujemo, samo med pavzo. Drugače razen če ni kej nujnega. Če komuniciram s hčerkam, mam dogovorjeno da jima js pošljem SMS in poj me onidve pokličeta nazaj. Pa, ko gremo v tujino se ne dopisujemo ravno nekaj na veliko eden z ostalimi, ker se čisto odklopim in uživam, pa da si pustim še nekaj denarja za nujne primere na računu, ker nikoli ne veš kdaj ti lahko pride prav. Sj to ponavad povem vnaprej ljudem, da vejo, da bom nedosegljiva. Aja pa še to, sm skoraj pozabla, ja. S starejšo hčerko sva dogovorjeni, da mi približno na vsako uro, ko je zunaj sporoča, da je vse okej, ker me skrbi kje je in mi je lažje, če se mi javi. Ni ji treba klicat, ko je v družbi, dosti je samo da mi pošlje SMS.

Kaj pa glede takojšnjega odpisovanja?

Nekako nismo obremenjeni s tem da si takoj odpisujemo zato niti ne pričakujemo odgovora

takoj, ker oseba lahko kaj počne pa nemore odpisat. Vsaj jaz ne, ampak mislim da moja hči enako.

INTERVJU S HČERKO C

1. Kakšen pomen ima mobilni telefon v vašem življenju?

Uff...ja jz bi rekla da ma zelo zlo velik pomen. Ker enostavno si neznam predstavlat da bi bla en dan brez njega. Nevem no, sj mogoče se to sliš tko zlo, kot, da sm neka odvisnica od telefona, ampak ja, sj ubistvu sem, če tko pogledam pa mal bl razmislm. Ampak mislim tut , da smo dons že kr vsi tkorekoč odvisni od teh pametnih telefonov. Tko čez dan ga res velik uporabljam, k recimo skoz gledam preko telefona. Pač jz mam v popoldanskem času še velik aktivnosti po šoli in tko. In mi zlo pomaga telefon pri tem, da sm nekako na takočem, kdaj, kje moram kdaj prit, alpa kj podobnega.

2. Kaj pa SMS-i, kakšno vlogo imajo za vas, kaj vam to pomeni?

Hm... ja mal se navezuje tut na prejšnje vprašanje. Glede teh popoldanskih aktivnosti, ki jih mam po šoli. No ja, pa tut glede šole, da sm nekak v stiku s temi svojimi sošolkami, frendi , da nekak sem na tekočem, da sledim kaj se dogaja pa tko. Am... velik si SMS-am lih s sošolkam, ne glede na to al so to kšne šolske zadeve al pač neke čist tko privat stvari, tko oboje. Večkrat tut tko uporabljam SMS-e, če kj gledam po tvju alpa kj, pa si poj dopisujemo prek SMS-ov, pač komentiramo ena drugi kšne zadeve tko za zabavo. Se pravi, to da sm na tekočem z drugimi ljudi plus to, da si z njimi krajšam čas.

3. Gledano na splošno, raje govorite ali pišete preko telefona?

Raje res pišem, nevem men se po telefonu res ne da pogovarjat, sploh z določenimi osebami. Pač probam se res izogibat tem pogovorom, pa da čim manj govorim, res mi nekak bolj paše SMS, ker tam je tko da napišeš res bistvo in men to ustreza. Tko da velik več pošljem SMS-ov kukr pa da kličem. Mam ta paket orto v nulo, in če kličem poj še v kkšna druga omrežja mi zaračuna, pa nočem lih neki visokih računov delat mami, ker ona vse to plačuje. SMS-e mam pa zastonj v vsa omrežja in mi to pride zelo prov.

4. Ima SMS kakšne prednosti za vas

Ja itak, po SMS u te en težje prepriča v neki, kar se ti ne da. Recimo da grem ven al pa kej podobnga. Dobr je, da čist na kratko napišeš lahk vse, da si lahko vzameš čas, da pregledaš kva napišeš, da premisliš kako se to sliš, to kar si napisal. Am..aja pa prednost je zame tut to, da me lohk rešuje iz kkšnih situacij, npr. večkrat komu pošlem SMS samo zato, ker sem nek

in mi je dolgčas, to najbolj med poukom hehe, sam to itak tko bol na skrivaj heheh. Pa recmo lohk se na hitr z SMS-om rešm določenih situacij ali pa oseb, s kerimi v tistmu trenutku nočm komunicirat sploh. Pa to, da sm na tekočem glede mojih aktivnosti, da vem kaj in kdaj morm km pridt, sm v stiku s temi svojimi prijateljicami in poj se tko nekak tut največkrat zorganiziramo.

5. Kaj pa glede izražanja čustev, jeze, veselja, kako vi uporabljate SMS?

Hm... samo malo da pomislim. Ja tko nekak je, da itak izražam čustva, tako dobra kot tudi slaba. Razlika je men se zdi samo v tem, da pi veselih dodam še ful smejkotov, al srčkov in teh podobnih zadev. Kadar gre pa za kkšna slaba čustva pa ponavad dodam še tiste jezne smeškote zraven, al kako nj jim rečm, pa če sm žalostna poj pomoje niti ne gledam na to da bi neki dodajale te smeškote, pomoje sam bl tko besedilo, tekst sam napišem, še ločila pozabim dodat. Pa te vesele preko SMS-a povem vsem, tko frendom kokr družini, za te bolj slabe pa ponvad izbiram komu jih pošljem.

6. Je kaj posebej moteče pri SMS za vas?

Ja, če me kdo čist zignorira preko SMS-a. Ker to se mi je že zgodil večkrat, da pač če enga neki vprašam al pa napišem preko SMS-a neki in poj mi sploh ne odpišejo. To se mi zdi res tko. Nevem...pač si mislim, okej tej osebi je zgleda čist vseen in ne pišem poj še dodatnih sporočil ampak od vsega skupi se nekak odmaknem. Nevem no, nekak se mi zdi da če jaz lohk odpišem nazaj ne glede, pričakujem da se tut men odpiše, k mu pošlem SMS. Pomoje mislijo, aha okej, ja sj je sam SMS, ma nebom odpisal, ne da se mi. Poj po drugi strani je moteče š, če ti kdo res nonstop pošilja res tisto, en SMS za drugim, konstantno, ko nemorš nekak prekint tega SMS-anja, ker nekako... je boljš potem če se pogovarjam preko kšne aplikacije alpa preko chata.

7. Kakšnih informacij, sporočil zagotovo ne posredujete v SMS obliki?

Hm.. ma nevem dons je že tok vseen. Č e mam lahko na FB neke osebne podatke, potem lahko tut pač preko SMS a pošljem. Nebi ravno pošiljala nekaj kar je v povezavi z denarjem alpa kj podobnega ..ampak tko naslov pa kdaj pa kdaj nekomu nekaj sporočim...ampak to samo osebam, ki jih poznam.

Kaj pa recimo, ko si zunaj?

Ne pišem v sporočila, če sm recimo nekje pa poj mami ne napišem točno kaj počnem, rečmo zihr ji ne bom napisala, da mi je kdo kaj rekel, al da se kj takega dogaja, ne bom ji šla razlagat res vsh podrobnosti pa to, sj vemo ane, zato da se ne obremenjuje za brezveze. Ponavadi ji

sam napišem kje sem in da je vse okej. Recimo ne posredujem tut prijateljem sporočil, v katerih so stvari tko bolj te naše družinske težave ali pa kaj podobnega.

8. Kaj pa pričakujete od vaših bližnjih glede SMS komuniciranja?

Če sm kje v tujini, poj si ne pošiljamo SMS-ov. Drgač pa niti ne. Mami mi tut hitr odgovori, tko da s tem nekako nimam težav. Edin mogoče, k sm zuni sem dogovorjena z mami, da ji vsako uro pošljem SMS, da sm okej, da jo ne skrbi preveč, tko iz navade še mogoč. Evo, edino to mogoč. Ne pričakujem pa, da mi neki na vrat na nos odpisuje, ker včash ne vid, da sem ji pisala, sam vem da mi bo odpisala, alpa da se mi oglasi kasnej. Alpa k vem da je v službi, vem da nemore koj isto sekundo nazaj odpisat, če ma kj za delat. Mislm pa da tut obratno nekaj štima, če jz takoj ne odpišem pomoje ve, da ji bom poj pa to, ni take panike, da bi se kj iz tega zj delal.